

MORAVSKÁ VYSOKÁ ŠKOLA OLMOUC

Ústav ekonomie

Martin Málek

VÝVOJ MÍRY INFLACE V ČR V LETECH 2003-2009
DEVELOPMENT OF THE MEASURE OF INFLATION IN
CZECH REPUBLIC IN YEARS 2003-2009

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce: Ing. Eva Jílková, Ph.D.

Olomouc 2010

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci vypracoval samostatně a použil jen uvedené informační zdroje.

V Olomouci dne 20.4. 2010

.....

Vlastnoruční podpis

PODĚKOVÁNÍ

Prostřednictvím této práce bych chtěl poděkovat všem, kteří mi byli nápomocni při zpracování mé bakalářské práce, a to především Ing. Evě Jílkové, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce, za ochotu, trpělivost, návrhy a připomínky k mé práci.

OBSAH

ÚVOD.....	7
CÍL PRÁCE.....	8
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ V OBLASTI PENĚŽNÍHO VÝVOJE.....	9
1.1 ZÁKLADNÍ POJMY.....	9
1.2 HISTORIE INFLACE.....	11
2 PŘÍČINY VZNIKU INFLACE.....	13
2.1 INFLACE TAŽENÁ POPTÁVKOU (TZV. POPTÁVKOVÁ INFLACE).....	13
2.2 INFLACE TLAČENÁ NÁKLADY (TZV. NÁKLADOVÁ INFLACE, COST-PUSH INFLATION, NABÍDKOVÁ INFLACE).....	14
2.3 SETRVAČNÁ INFLACE (OČEKÁVANÁ).....	16
2.4 STUPNĚ INFLACE PODLE JEJÍ ZÁVAŽNOSTI.....	16
2.4.1 INFLACE MÍRNÁ – PLÍŽIVÁ.....	17
2.4.2 INFLACE PÁDIVÁ (RYCHLÁ, CVÁLAJÍCÍ).....	17
2.4.3 HYPERINFLACE.....	17
2.5 DALŠÍ FORMY INFLACE.....	18
3 MĚŘENÍ INFLACE.....	20
3.1 MÍRA INFLACE.....	20
3.1.1 INDEX SPOTŘEBITELSKÝCH CEN – CPI.....	22
3.1.2 INDEX CEN VÝROBCŮ – PPI.....	22
3.1.3 DEFLÁTOR HDP.....	23
3.2 NEJČASTĚJI POUŽÍVANÉ DRUHY MÍRY INFLACE.....	25
3.3 PROTIINFLAČNÍ POLITIKA.....	28
4 CÍLOVÁNÍ INFLACE.....	30
4.1 HLAVNÍ ATRIBUTY CÍLOVÁNÍ INFLACE.....	31
4.2 PROGNOZA INFLACE.....	31
5 SITUACE V ČR V JEDNOTLIVÝCH LETECH (VÝVOJ INFLACE A FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ TENTO VÝVOJ).....	34
5.1 VÝVOJ V LETECH 2003-2009.....	34
5.1.1 VÝVOJ V ROCE 2003.....	34
5.1.2 VÝVOJ V ROCE 2004.....	36
5.1.3 VÝVOJ V ROCE 2005.....	38
5.1.4 VÝVOJ V ROCE 2006.....	40
5.1.5 VÝVOJ V ROCE 2007.....	42
5.1.6 VÝVOJ V ROCE 2008.....	44
5.1.7 VÝVOJ V ROCE 2009.....	46
5.2 PŘEDPOKLÁDANÝ VÝVOJ V ROCE 2010.....	48

5.3	METODY SNÍŽENÍ INFLACE	49
5.4	MÍRA INFLACE ČESKÉ REPUBLIKY V EU	51
5.5	FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ MÍRU INFLACE V ČR - SHRNU TÍ.....	52
5.6	VÝSLEDKY CÍLOVÁNÍ INFLACE	53
ZÁVĚR.....		54
ANOTACE.....		56
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY		58
SEZNAM TABULEK		62
SEZNAM GRAFŮ.....		63

ÚVOD

Téma inflace je velice zajímavé. Všechno souvisí se vším, a kdybychom si pomyslně představili okruh různých ukazatelů, které se navzájem ovlivňují a nejvíc působí na celou danou ekonomiku, tak bude míra inflace určitě ve středu tohoto pomyslného kruhu. Asi každý ví, že vysoká inflace je negativní a škodlivá. Řada lidí je také schopna říci základní definici inflace, tedy že se jedná o nárůst cen vybraných komodit v čase nebo také snižování hodnoty peněz v čase. Málokdo však ví, jakým způsobem se získává konkrétní hodnota míry inflace v procentním vyjádření. V současné době dochází ke snižování inflace a stejné jsou i předpoklady budoucího vývoje inflace, která na konci loňského roku 2009 dosáhla až na úroveň tzv. kladné nuly. Inflace patří mezi důležité faktory výkonnosti národního hospodářství. Je to makroekonomická veličina, která vyjadřuje stabilitu ekonomiky. Inflace velkou mírou přispívá ke znehodnocení peněžní jednotky, což se projevuje růstem cenové hladiny, resp. trvalým snižováním kupní síly peněz. Patří mezi fenomény vývoje ekonomiky, která budí značnou pozornost nejen mezi ekonomy, ale i mezi politiky a obyčejnými lidmi. Inflaci může veřejnost vnímat jako něco, co má negativní dopad na život lidí. Z tohoto důvodu centrální banky a vlády musí často zasahovat, aby zabránily zvyšování hladiny inflace. Podle Miltona Friedmana představuje inflace vždy a všude peněžní jev. Obecně lze říci, že inflace představuje pro národní hospodářství velmi vážný problém, který komplikuje její výkonnost na makroekonomické úrovni a současně působí i závažné potíže na mikroekonomické úrovni. Je obzvláště nebezpečná v ekonomikách, které procházejí transformací k tržní ekonomice od centrálně plánovaných ekonomik.

CÍL PRÁCE

V této bakalářské práci hodnotím vývoj míry inflace v letech 2003-2009 a dále se soustředím na faktory, které zapříčinily současný stav inflace v ČR. Analyzuji dostupné informace a údaje za účelem vytvoření uceleného pohledu na tento vývoj. Podrobně popisuji etapy vývoje inflace v konkrétních letech. V této práci Vás seznamuji s problematikou inflace, se základními pojmy a měřením inflace. Porovnávám úroveň inflace se státy EU a zjišťuji tak mezinárodní srovnatelnost. Doporučuji, jaké ochranné mechanismy lze proti inflaci využít a vysvětluji, co to jsou inflační cíle.

METODY VÝZKUMU

V této práci, která nese název Vývoj míry inflace v ČR v letech 2003-2009, využívám především analýzu statistických dat a komparaci těchto dat v jednotlivých obdobích.

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ V OBLASTI PENĚŽNÍHO VÝVOJE

1.1 ZÁKLADNÍ POJMY

Inflace je porucha rovnováhy základních makroekonomických veličin, která se nejvíce projevuje růstem cenové hladiny, což charakterizuje míru znehodnocování měny v přesně vymezeném časovém období.¹ Milton Friedman uvádí: „Inflace je monetární fenomén, který vzniká z rychlejšího nárůstu množství peněz v oběhu než růstu výroby.“² Tato definice je sice pro běžného člověka méně srozumitelná, ovšem pro potřeby ekonomie přesnější. Zvyšování cenové hladiny má za následek snižování kupní síly peněz. Inflace velkou mírou přispívá k nestabilitě ekonomik, významně zvyšuje nejistoty vývoje ekonomických veličin a působí jako skryté zdanění. Zvyšuje hladiny průměrné úrovně cen všech služeb a statků v průběhu delšího období.³ V současné době působí nepříznivé faktory na tržní ekonomiky a vytvářejí na ně velmi silné inflační tlaky. Mezi důležité zdroje těchto inflačních tlaků zahrnujeme vládní úvěrovou, peněžní a rozpočtovou politiku, strukturální nerovnováhu, monopolní postavení odborů a oligopolní strukturu trhů.⁴ Už z historie můžeme vyčíst, že vysoká míra inflace vytváří v obyvatelstvu nejistotu a ztrátu důvěry k penězům. U hyperinflace dochází zpravidla k úplnému úpadku a rozvratu hospodářství. I v současných dnešních ekonomikách se vyskytují neplnohodnotné peníze, které sebou přináší nebezpečí, že rychlý růst množství peněz v oběhu vážně naruší cenovou stabilitu. Obecně můžeme říct, že nízká inflace a cenová stabilita jsou jedním z primárních úkolů vlády, které by měla zabezpečit.⁵

Opačný proces, při kterém se celková hladina cen snižuje, je **deflace**. Na rozdíl od inflace k deflaci dochází velmi zřídka. Spotřebitelé platí za služby a výrobky méně, avšak výrobci a prodejci disponují podstatně nižším inkasem za poskytované zboží a služby. Během

¹ Srov. JUREŠKA, V., JÁNOŠÍKOVÁ, I., Makroekonomie, *Základní kurs*, s. 89.

² Tamtéž.

³ Srov. SOJKA, M., a KONEČNÝ, B., Malá encyklopedie, *Moderní ekonomie*, s. 85.

⁴ Srov. tamtéž, s. 84.

⁵ Srov. SOUKUP, J., aj., Makroekonomie, *Moderní přístup*, s. 321.

krátkodobé inflace nemusí v ekonomice docházet k nežádoucím jevům. Krátkodobá deflace může vzniknout následujícími způsoby:

- Pokles cen dovozu (tzv. dovezená inflace).
- Regulace. Snížení tempa změny regulovaných cen v příslušném odvětví.

Jestliže krátkodobá inflace trvá příliš dlouhou dobu, tak se může rozvinout v deflační spirálu neboli deflační past. Vlivem tohoto vývoje dochází ke klesání ceny a od toho se odvíjí snížení tržeb popřípadě zisků podniku, který na to reaguje tím, že snižuje náklady společnosti. V reálné ekonomice deflační past zvyšuje míru nejistoty při ekonomickém rozhodování a přímo tak ovlivňuje alokování kapitálu.⁶

Stagflace představuje kombinaci vysoké inflace a současné stagnace ekonomiky. To znamená, že při vysoké inflaci se velikost reálného produktu nemění nebo může dokonce docházet i k jeho snižování. Takový jev se označuje pojmem slumpflace. Stagflace vzniká, když se vláda snaží snížit míru nezaměstnanosti pod její přirozenou úroveň.⁷

Dezinflace

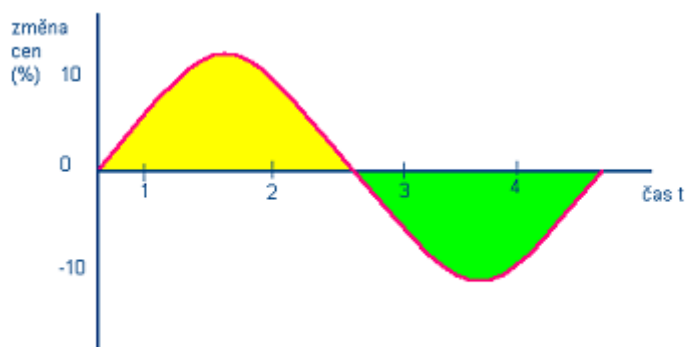
Tento pojem představuje pokles tempa míry inflace. Jestliže by došlo k situaci, že cenová hladina se zvýší o 5 % v prvním roce a v druhém roce pouze o 3 %, pak tento stav označujeme desinflace. Klesají přírůstky cenové hladiny.⁸

⁶ [cit.2010-01-08] Dostupné na WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Deflace>>

⁷ [cit.2010-01-08] Dostupné na WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Stagflace>>

⁸ PAVELKA T., Makroekonomie, *Základní kurz*, s. 140.

Graf č. 1 - Inflace, deflace, dezinflace

Zdroj: <http://www.obrazky.cz>

- v čase 1 - **inflace**
- v čase 2 - **dezinflace** (zpomalení inflace)
- v čase 3 - **deflace**
- v čase 4 - **zpomalení deflace**

1.2 HISTORIE INFLACE

Inflace je jev stejně starý jako samo lidstvo. Špatné zkušenosti s inflací měli už ve starověkém Římě. Inflace, představovaná snižováním podílu drahých kovů v mincích, je dokonce pokládána za jeden z důvodů pádu římského impéria. V moderních dějinách pak inflace věrně provází vzestupy i pády všech tržních ekonomik. Milton a Rose Friedmanovi uvádí:

„Inflace je nemoc, nebezpečná a někdy dokonce smrtelná nemoc. Nemoc, která když není včas rozpoznána, může zničit společnost. Příkladů je mnoho. Hyperinflace v Rusku a Německu po první světové válce, kdy se ceny ze dne na den zdvojnásobily a více než zdvojnásobily, připravila půdu pro komunismus v jedné zemi a pro nacismus v druhé. Hyperinflace v Číně po druhé světové válce usnadnila Čankajškovu porážku Maem. Inflace v Brazílii, která v roce 1954 dosáhla 100 procent, přivedla k moci vojenskou vládu. Daleko horší inflace přispěla ke svržení Allendeho v Chile v roce 1973 a Isabely Peronové v Argentině v roce 1976. V obou zemích vedla

k převzetí moci vojenskou vládou. Má se za to, že stabilní a očekávaná míra inflace ekonomice neškodí, spíše naopak. Obavy panují z nestabilní a vysoké míry inflace, která snižuje efektivnost ekonomiky.“⁹

Až do první poloviny 20. století se tohoto pojmu používalo pro růst objemu oběživa. Tehdy se ještě rozlišovaly pojmy „peníze“ a „oběživo“. První z těchto pojmů označoval „skutečně“, tedy zlaté peníze, zatímco pod „oběživem“ se rozuměly papírové peníze, o kterých se předpokládalo, že jsou kryty „skutečnými“ penězi, tj. odpovídajícím obsahem zlata. Protože existuje přímá úměra mezi objemem oběživa a výši cenové hladiny, stalo se slovo „inlace“ synonymem pro růst cen zboží a služeb.¹⁰

⁹ SOUKUP, J., aj., Makroekonomie, *Moderní přístup*, s. 321.

¹⁰ BLAŽEK, J., *Základy ekonomie*, s. 116.

2 PŘÍČINY VZNIKU INFLACE

Důvody vzniku inflace nejsou zcela jasné a proto se stávají předmětem mnoha diskusí. Převážná většina ekonomů se sice shodne na tom, co to inflace je, ovšem s tím co ji způsobuje, tak jednoznačná shoda nepanuje. K problematice inflace existují v zásadě dva názorové přístupy – keynesiánský a monetaristický. První z nich spatřuje příčinu inflace v ekonomické nerovnováze vzniklé na trhu z nejrůznějších příčin na straně nabídky i poptávky a v řešení nerovnováhy přikládá význam státu. Druhý pak viní především stát, který buď svými zásahy přímo způsobí nebo přinejmenším napomůže neúměrnému nárůstu množství peněz v ekonomice a následnému inflačnímu zvýšení cen.

Z hlediska příčiny rozeznáváme tři základní druhy inflace:

- 1) **poptávkovou inflaci,**
- 2) **nabídkovou inflaci,**
- 3) **setrvačnou inflaci (očekávaná).**

2.1 INFLACE TAŽENÁ POPTÁVKOU (TZV. POPTÁVKOVÁ INFLACE)

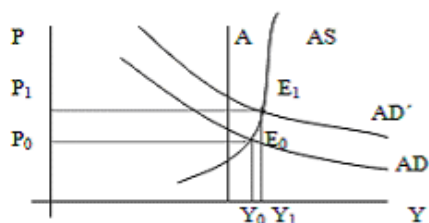
můžeme definovat jako stav, kdy firmy, vláda, domácnosti a zahraniční subjekty chtějí spotřebovat větší produkt, než který ekonomika vytváří při stálých cenách. Tento druh inflace vzniká, když agregátní poptávka převažuje nad agregátní nabídkou. Vzniklá inflační mezera může být uzavřena dvěma způsoby:

- a) zvýšení nabídky,
- b) zvýšení cen.

Druhý způsob je v praxi mnohem častější, protože ceny na převahu poptávky reagují pružněji než nabídka. Růst cen snižuje kupní sílu subjektů a tím dochází ke srovnání poptávky s nabídkou.¹¹

¹¹ Srov. JUREČKA, V., a JÁNOŠÍKOVÁ I., Makroekonomie, *Základní kurs*, s. 98

Graf č. 2 - Poptávková inflace

Agregátní poptávka zde protíná nabídku ve výchozím rovnovážném bodě E_0 . V této situaci se zvýší agregátní poptávka. Bod rovnováhy se přesune do E_1 . Reálný produkt se téměř nezmění, zvýší se zejména cenová hladina. Inflace je tažena poptávkou.

Zdroj: <http://www.miras.cz/seminarky/makroekonomie-n11-inflace.php>

Příčiny vzniku poptávkové inflace

- 1) Nadměrný růst agregátní poptávky deficitním financováním ze státního rozpočtu.
- 2) Nadměrná úvěrová expanze, která předstihuje růst potenciačního produktu ekonomiky.
- 3) Pokud jsou v ekonomice peníze více investovány než uspořeny, povede tento stav k růstu cen.
- 4) Inflace může vzniknout při nárazovém použití dříve vytvořených úspor firem a domácností. Tím dojde ke zvýšení poptávky v krátkém období a nabídka není schopna se přizpůsobit.
- 5) Poptávkovou inflaci lze vyvolat také nadměrným přílivem zahraničního kapitálu.¹²

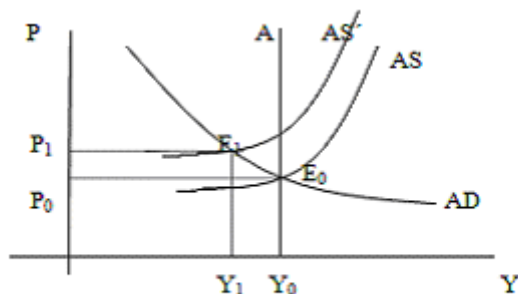
2.2 INFLACE TLAČENÁ NÁKLADY (TZV. NÁKLADOVÁ INFLACE, COST-PUSH INFLATION, NABÍDKOVÁ INFLACE)

U tvorby cen se vedle poptávkové inflace vyskytuje i jiný faktor a tou je inflace, která je tlačena náklady. Tento druh inflace se nachází na straně nabídky a vzniká kvůli zvyšování cen vstupů do výroby (zvyšování nákladů na práci, kapitál, přírodní zdroje). Proto je

¹² Srov. JUREČKA, V., a JÁNOŠÍKOVÁ I., Makroekonomie, *Základní kurs*, s. 99.

nákladová funkce označována za inflaci tlačenu náklady. Zvýšení nákladů u tohoto typu inflace se projeví jako posun křivky agregátní nabídky nahoru.¹³

Graf č. 3 - Nabídková inflace

Zdroj: <http://www.miras.cz/seminarky/makroekonomie-n11-inflace.php>

Křivka agregátní nabídky (AS) se posune doleva z pozice AS do AS', jelikož došlo k nárůstu nákladu. Agregátní poptávka (AD) zůstává nezměněná a bod rovnováhy se posune z E₀ do E₁. Jelikož rovnovážný bod leží výše než původně, je tento posun spojen s inflací.¹⁴

Příčiny vzniku nákladové inflace

Podněty, které přispívají ke vzniku nákladové inflace nebo k jejímu zrychlení, se mohou stát tyto následující situace a události

- 1) Prudký vzestup cen základních surovin a energií na světovém trhu. Jako klasický příklad lze uvést tzv. ropné šoky v 70. letech 20. století, kdy došlo k velkému zvýšení cen ropy a ropných produktů.
- 2) Růst mezd. Inflaci, která vyplývá ze mzdových požadavků, se nazývá mzdová neboli „wage-push“ inflace.
- 3) Politické události (války, nepokoje, politické zvraty) mohou vyvolat zvýšení cen u některých surovin.

¹³ Srov. JUREČKA, V., a JÁNOŠÍKOVÁ I., Makroekonomie, *Základní kurs*, s.100.

¹⁴ Srov. tamtéž, s. 100.

- 4) Devalvace. Hodnota měny se devalvací snižuje, a proto vyvážející země musí platit vyšší ceny za tytéž komodity v dané měně.
- 5) Zvýšení nepřímých daní. Vlády mohou zavedením vyšších daní, způsobit růst cenové hladiny. Potom označujeme tento jev jako inflaci, která je tlačena daněmi neboli tzv. „tax-push“ inflaci.
- 6) Nedokonalá konkurence. Firmy mohou v důsledku nedokonalé konkurence využívat své dominantní postavení a ovlivňovat tak ceny na trhu (monopol, oligopol). Inflaci, která je vyvolaná nadměrnými požadavky na zisk, označujeme jako zisková či „profit-push“ inflace.¹⁵

2.3 SETRVAČNÁ INFLACE (OČEKÁVANÁ)

Setrvačnou inflaci spojujeme s tzv. inflačním očekáváním. To znamená, že inflace setrvává na původní pozici, dokud není vystavena ekonomickým otřesům. Příkladem můžou být firmy, které stanovují ceny svých výrobků, vycházejí z očekávaného nárůstu cen zboží. Nebo také banky při stanovování výše úroků z úvěrů očekávají určitou míru inflace na trhu.¹⁶

2.4 STUPNĚ INFLACE PODLE JEJÍ ZÁVAŽNOSTI

Podle rychlosti inflace, závažnosti a podle povahy samotných inflačních podnětů rozeznáváme tyto druhy inflace:

- a) mírná do 10%,
- b) pádivá do 100%,
- c) hyperinflace na 100%.

¹⁵ Srov. JUREČKA, V., a JÁNOŠÍKOVÁ I., Makroekonomie, *Základní kurz*, s. 101-102.

¹⁶ Srov. PAVELKA, T., Makroekonomie, *Základní kurz*, s. 142.

2.4.1 INFLACE MÍRNÁ – PLÍŽIVÁ

Probíhá relativně mírným a stabilním tempem. Můžeme ji charakterizovat jako jednocifernou roční míru inflace. Jedná se o vzestup cenové hladiny za 1 rok jen do 10%. Mírná inflace nemá pro ekonomiku příliš negativních důsledků a je považována za přijatelný vývoj ekonomiky. Inflace v tomto rozsahu je regulovatelná standardními ekonomickými nástroji.¹⁷

2.4.2 INFLACE PÁDIVÁ (RYCHLÁ, CVÁLAJÍCÍ)

Představuje roční nárůst cenové hladiny ve výši od 10 až 100 %. Rychlá inflace je spojena se značnými ekonomickými a sociálními náklady, které narušují plynulý vývoj ekonomiky. Rychlý nárůst inflace snižuje výkonnost ekonomického systému a dochází k odklonu investorů v důsledku nejistoty investic. Peníze ztrácejí svou hodnotu poměrně rychle a lidé v ně přestávají mít důvěru. Peníze jsou přeměňovány za zboží trvalé hodnoty, jako jsou například drahé kovy a nemovitosti.¹⁸

2.4.3 HYPERINFLACE

Je to extrémní forma inflace, kdy ceny rostou o tisíce, desetitisíce, statisíce až milióny procent ročně. Dochází k rozkladu ekonomiky a ke zhroucení peněžního systému země. Peníze neplní svou funkci a přechází se na obchodování v naturální podobě. Nejznámější hyperinflaci zažilo Německo počátkem dvacátých let minulého století, kdy během dvou let vzrostly ceny o neuvěřitelných 10 000 000 000 %. Výsledkem této nestability byl nástup Hitlera k moci. V novodobé historii postihla hyperinflace některé jihoamerické státy (Nikaraguu, Peru, Argentinu). Další případy hyperinflace lze uvést při rozpadu bývalé Jugoslávie na počátku devadesátých let minulého století.¹⁹

¹⁷ Srov. BLAŽEK, J., *Základy ekonomie*, s. 135.

¹⁸ Srov. tamtéž, s. 135.

¹⁹ Srov. JUREČKA, V., a JÁNOŠÍKOVÁ I., *Makroekonomie, Základní kurs*, s. 96.

2.5 DALŠÍ FORMY INFLACE

Mezi další formy inflace můžeme zařadit skrytou inflaci, potlačenou inflaci a dále inflaci podle vyrovnanosti a anticipovanosti. S těmito druhy inflace se v praxi moc často neseťkáváme.

Skrytá inflace

U skryté inflace dochází ke zvyšování cen, které se nevykazují do cenových indexů. K této inflaci může dojít vlivem chybného sestavení spotřebního koše. Příčinou může také být například změna struktury produkce směrem k cenově výhodnějším produktům nebo zhoršení kvality výrobků bez změny ceny. Naproti této inflaci stojí tzv. zjevná (odkrytá) inflace, kterou můžeme běžně pozorovat a promítá se do cenových indexů.²⁰

Potlačená inflace

S touto inflací se setkáváme v případě, je-li růst cen zboží a služeb uměle zablokován, a to administrativním zákazem zvyšování cen. Zastavení růstu cen zákazem označujeme pojmem „zmrazení cen“ nebo „cenové moratorium“. Po zrušení zákazu růstu cen došlo k jejich rychlému nárůstu, který vyrovnal předcházející cenovou stagnaci. „Cenové moratorium“ podporuje zvyšování cen na černém trhu.²¹

Inflace anticipovaná a současně nevyrovnaná

Nevyrovnaná inflace vzniká tak, že dojde ke změně relativních cen. Během jejího působení dochází k výrazným přerozdělovacím efektům, protože ceny některých komodit se nepřizpůsobují tak, aby odrážely inflační trendy. Mezi tyto transfery můžeme zahrnout:

- redistribuci důchodů od věřitelů k dlužníkům,
- deformaci daňového systému,
- vzestup úrokových sazeb,
- postižení příjemců fixních platů.²²

²⁰ Srov. JUREČKA, V., a JÁNOŠÍKOVÁ I., Makroekonomie, *Základní kurs*, s. 95.

²¹ Srov. tamtéž, s. 95.

Inflace anticipovaná a současně vyrovnaná

Anticipovaná a současně vyrovnaná inflace neovlivňuje produkt ani jeho přerozdělení, protože u různých druhů aktiv nevzniká zisk ani ztráta. Ceny, které se mění, jsou v tomto případě pouze změnou měřítka.²³

Inflace neanticipovaná a současně vyrovnaná

U inflace neanticipované a současně vyrovnané dochází k tzv. skoku v cenách. Jestliže dojde k případu, že se skokově změny všechny ceny, tak potom se u této inflace neobjevují výrazné přerozdělovací účinky.²⁴

Inflace neanticipovaná a současně nevyrovnaná

Je to nejhorší typ inflace, u které dochází k výrazným přerozdělovacím procesům v důsledku nenadálých šoků. Jako příklad z historie můžeme uvést inflaci, která byla vyvolaná ropnými šoky v 70. letech 20. století. Cena ropy se rapidně zvýšila oproti ostatním výrobkům. Tento vývoj směřoval k tomu, že ropné společnosti zvýšili svůj zisk a u výrobců naopak došlo ke zvýšení nákladů.²⁵

²² Srov. TULEJA P., MAJEROVÁ I., a NEZVAL P., *Základy makroekonomie*, s. 123.

²³ Srov. tamtéž, s. 123.

²⁴ Srov. tamtéž, s. 123.

²⁵ Srov. tamtéž, s. 123.

3 MĚŘENÍ INFLACE

3.1 MÍRA INFLACE

je definovaná jako míra změny cenové hladiny. Měří se přírůstkem průměrného ročního indexu spotřebitelských cen a vyjadřuje procentní změnu průměrné cenové hladiny za 12 posledních měsíců proti průměru 12 předchozích měsíců.²⁶

$$\text{Míra inflace (t)} = \frac{\text{cenová hladina (rok t)} - \text{cenová hladina (rok t-1)}}{\text{cenová hladina (rok t-1)}} * 100\%$$

K čemu se míra inflace používá?

Informace, které jsme získali o dosažené míře inflace, využijeme pro účely valorizace mezd, důchodů a sociálních příjmů. Dále je můžeme využít také v souvislosti s nájemními či jinými smlouvami, ve kterých je zakotvena revize původně dohodnutého finančního plnění v závislosti na vývoji inflace.²⁷

²⁶ Srov. SOUKUP, J., aj., Makroekonomie, *Moderní přístup*, s. 32.

²⁷ Srov. SCHILLER B., *Makroekonomie*, s. 130.

Tabulka č. 1 - Vývoj inflace od roku 2003-2009

Vývoj inflace v ČR od roku 2003		
Rok	míra inflace [%]	graf
2003	0,1	
2004	2,8	■
2005	1,9	■
2006	2,5	■
2007	2,8	■
2008	6,3	■
2009	1,0	■
2010	0,9	■ (odhad MF)

Zdroj: <http://www.estav.cz/finance/inflace.html>

Cenová hladina představuje průměrnou úroveň cen určitého souboru statků v běžném období ve srovnání s cenami určitého vybraného základního období.

„Změny relativních cen jsou naprostou samozřejmostí tržních ekonomik. Průměrný růst všech cen zásadně ovlivňuje rozhodování domácností a firem, ale má dopady i na makroekonomické úrovni. Obecně můžeme vyslovit tvrzení, že vyšší míra inflace přináší ekonomickým subjektům dodatečné náklady.“²⁸ Růst míry inflace v ekonomice znamená růst většiny cen zboží a služeb nebo jinak řečeno dochází ke snižování kupní síly dané měny. To ve skutečnosti znamená, že za stejnou nominální hodnotu peněz si můžeme koupit méně výrobků a služeb. Koruna dnes má nižší hodnotu než koruna zítra. Tento jev sebou přináší pokles životní úrovně obyvatelstva určité země a představuje také významný

²⁸ SOUKUP, J., aj., Makroekonomie, *Moderní přístup*, s. 303.

podíl na jejich ekonomickém rozhodování. Z historie víme, že příliš vysoká inflace má výrazný vliv na výkonnost ekonomiky a vyvolává nestabilitu na makroekonomické úrovni. Tento vývoj by vážným způsobem narušil fungování tržního systému i jeho existenci.²⁹ „Změny cenové hladiny, které jsou vyjádřeny mírou inflace, tak patří k nejsledovanějším makroekonomickým veličinám. Cenová stabilita představuje významný faktor, který má zásadní pozitivní dopad na ekonomiku.“³⁰

Inflaci měříme pomocí cenových indexů. Nejběžnější je index spotřebitelských cen. Měření inflace zabezpečuje v ČR Český statistický úřad a je vyjadřováno pomocí míry inflace. Existují tři základní způsoby jak je možné vypočítat míru inflace.

3.1.1 INDEX SPOTŘEBITELSKÝCH CEN – CPI

Tento index odráží změnu cen výrobků a služeb, které kupují domácnosti a měření vývoje cenové hladiny je založeno na srovnání nákladů na nákup spotřebního koše výrobků a služeb. Váhy jednotlivých položek spotřebního koše odpovídají podílu daného druhu spotřeby na celkové spotřebě domácnosti. Hodnota koše se vypočítá tak, že dané množství každého výrobku nebo služby je násobena jeho cenou příslušného období. Když vyjde hodnota indexu vyšší než 100 dojde k vzestupu cenové hladiny a znamená to, že probíhá inflace.

3.1.2 INDEX CEN VÝROBCŮ – PPI

Vedle indexu spotřebitelských cen existují i také tři indexy cen výrobců (Producer Price Index-PPI). Tyto cenové indexy měří domácí inflaci, která působí na konkurenceschopnost našich domácích výrobců v porovnání se zahraničními výrobci a sledují průměrné ceny, které se týkají výrobců. „Koš“ indexu cen výrobců se liší od „spotřebního koše.“ Nepotřebujeme u něho znát například růst cen služeb maloobchodu, růst nájemného v bytech nebo růst vstupného do divadel. Indexy PPI zahrnují ceny surovin a meziproductů a pokrývají také finální výrobky. Nepokrývají všechny ceny, které se týkají výrobců, ale

²⁹ Srov. SOUKUP, J., aj., Makroekonomie, *Moderní přístup*, s. 303.

³⁰ Tamtéž, s. 304.

sledují pouze oblasti týkající se zpracovatelského průmyslu, těžebního průmyslu a zemědělství.³¹

3.1.3 DEFLÁTOR HDP

Vypočítáme ho následujícím způsobem. „Hrubý domácí produkt běžného roku oceníme nejprve v cenách běžného roku a poté v cenách minulého roku. Když pak HDP v cenách běžného roku dělíme HDP v cenách minulého roku, dostaneme deflátor HDP.“ Prostřednictvím deflátoru HDP zjistíme o kolik se oproti minulému roku zvýšila cenová hladina. Deflátor na rozdíl od indexu cen výrobců a indexu spotřebitelských cen není založen na fixním „koší“ zboží nebo služeb. Koš se u deflátoru mění v souvislosti na struktuře spotřeby investic ve společnosti. Proto není čistým měřítkem, co se týká cenových změn. Jeho hodnota nám podává informaci o změně ceny a zároveň poukazuje na tržní odezvu těchto cenových změn, které se projevuje novým modelem výdajů. Z tohoto důvodu deflátor HDP obvykle vykazuje nižší míru inflace než index spotřebitelských cen CPI.³²

Reálný versus nominální HDP

Nominální HDP: „Hodnota finálního výstupu vyprodukovaného za dané období, měřeno v cenách tohoto období (běžné ceny).“

Reálný HDP: Hodnota finálního výstupu vyprodukovaného za dané období, upravená o cenové změny.“³³

Změny, které nastanou v reálném HDP, považujeme za dobré měřítko toho, jak se mění úroveň výstupu a životní úroveň lidí. Na druhé straně u nominálního HDP vyjadřují změny zejména cenové změny a změny výstupu.

Pojítkem mezi těmito dvěma ukazateli je deflátor HDP.³⁴

³¹ Srov. HOLMAN R., *Ekonomie*, s. 545.

³² Srov. tamtéž. s. 544.

³³ SCHILLER, B., *Makroekonomie*, s. 127.

³⁴ Srov. tamtéž.

$$\text{deflátor HDP} = \frac{HDP_{\text{nomin}}}{HDP_{\text{real}}} \cdot 100$$

HDP_{nomin} je HDP v cenách běžného roku
 HDP_{real} je HDP ve srovnatelných cenách

Deflátor HDP představuje nejkompexnější ukazatel inflace, jelikož se v něm objevují ceny všech statků, ze kterých je složen HDP. Když chceme například zjistit, jaký vliv má inflace na spotřebitele, nepotřebujeme vědět, jaký je růst cen lokomotiv nebo traktorů. Z tohoto důvodu zavádíme index cen spotřebitelů (CPI) a statistika vytváří tzv. spotřební koš, který nám podává informace o struktuře spotřeby průměrné domácnosti.³⁵

Rozdíl mezi CPI a deflátořem HDP

Tento rozdíl mezi indexem spotřebitelských cen a nejšířším cenovým indexem, který nese označení deflátor HDP, spočívá v tom, že deflátor HDP pokrývá mnohem širší skupinu statků. „Spotřební koš“ indexu spotřebitelských cen neměníme, zůstává stejný. Zatímco koš statků u deflátoru HDP měníme každý rok. Deflátor ve svém koši zahrnuje ceny statků, které jsou vyráběny v ekonomice. Index spotřebitelských cen CPI ve svém „spotřebním koši“ zahrnuje i ceny importovaných statků.³⁶

Která míra inflace je ta pravá?

U každého cenového indexu si musíme uvědomit, ke kterému období budeme daný index počítat. Jestliže zjistíme míru inflace pomocí indexu spotřebitelských cen, potom dochází k vykazování čísel, které jsou rozdílná ale i správná. Podmínkou je přesné věčné, prostorové a časové vymezení. To znamená, že musíme uvést konkrétní období, ze kterého je míra inflace vyjádřena a základ, ke kterému se vymezené období bude porovnávat.³⁷

³⁵ Srov. HOLMAN R., *Ekonomie*, s. 544.

³⁶ Srov. [cit.2010-01-18] Dostupné na WWW: <<http://www.miras.cz/seminarky/makroekonomie-n11-inflace.php>>

³⁷ Srov. [cit.2010-01-18] Dostupné na WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/kdyz_se_rekne_inflace_resp_mira_inflace#1>

3.2 NEJČASTĚJI POUŽÍVANÉ DRUHY MÍRY INFLACE

a) míra inflace vyjádřená přírůstkem průměrného ročního indexu spotřebitelských cen

je vyjádřena procentní změnou průměrné cenové hladiny za 12 posledních měsíců proti průměru 12-ti předchozích měsíců. Tuto míru inflace používáme při úpravách nebo při posuzování průměrných veličin. Je zejména vhodná při propočtech reálných mezd a důchodů.³⁸

Tabulka č. 2 - míra inflace vyjádřená přírůstkem průměrného ročního indexu spotřebitelských cen

Rok	Měsíc											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2003	1,5	1,1	0,8	0,5	0,3	0,2	0,2	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1
2004	0,3	0,5	0,8	1,0	1,2	1,4	1,7	2,0	2,2	2,5	2,7	2,8
2005	2,8	2,7	2,6	2,6	2,5	2,4	2,2	2,1	2,0	2,0	1,9	1,9
2006	2,0	2,1	2,2	2,3	2,4	2,5	2,6	2,7	2,8	2,7	2,6	2,5
2007	2,4	2,3	2,2	2,2	2,1	2,1	2,1	2,0	2,0	2,2	2,5	2,8
2008	3,4	3,9	4,3	4,7	5,0	5,4	5,8	6,1	6,4	6,6	6,5	6,3
2009	5,9	5,4	5,0	4,6	4,1	3,7	3,1	2,6	2,1	1,6	1,3	1,0

Zdroj: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace

V tabulce jsou popsány hodnoty míry inflace vyjádřené přírůstkem průměrného ročního indexu spotřebitelských cen v jednotlivých měsících od roku 2003 až do roku 2009.

³⁸ Srov. [cit.2010-01-18] Dostupné na WWW:

<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/kdyz_se_rekne_inflace_resp_mira_inflace#1>

Nejnižších hodnot dosahovala míra inflace v roce 2003, kdy se pohybovala těsně nad nulovou hranicí.

- b) „míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen ke stejnému měsíci předchozího roku“ bývá vyjádřena procentní změnou cenové hladiny ve vykazovaném měsíci daného roku proti stejnému měsíci předchozího roku. Představuje dosaženou cenovou úroveň, která vylučuje sezónní vlivy tím, že se porovnávají vždy stejné měsíce.³⁹ Tento druh míry inflace používáme zejména ke stavovým veličinám, které zaznamenávají změnu stavu mezi začátkem a koncem období bez ohledu na průběh vývoje během tohoto období. Využíváme ji zejména při propočtech reálné úrokové míry, reálného zvýšení cen majetku a valorizací důchodu.⁴⁰

Tabulka č. 3 - míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen ke stejnému měsíci předchozího roku

Rok	Měsíc											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2003	-0,4	-0,4	-0,4	-0,1	0,0	0,3	-0,1	-0,1	0,0	0,4	1,0	1,0
2004	2,3	2,3	2,5	2,3	2,7	2,9	3,2	3,4	3,0	3,5	2,9	2,8
2005	1,7	1,7	1,5	1,6	1,3	1,8	1,7	1,7	2,2	2,6	2,4	2,2
2006	2,9	2,8	2,8	2,8	3,1	2,8	2,9	3,1	2,7	1,3	1,5	1,7
2007	1,3	1,5	1,9	2,5	2,4	2,5	2,3	2,4	2,8	4,0	5,0	5,4
2008	7,5	7,5	7,1	6,8	6,8	6,7	6,9	6,5	6,6	6,0	4,4	3,6
2009	2,2	2,0	2,3	1,8	1,3	1,2	0,3	0,2	0,0	-0,2	0,5	1,0

Zdroj: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace

³⁹ [cit.2010-01-18] Dostupné na WWW:

<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/kdyz_se_rekne_inflace_resp_mira_inflace#1>

⁴⁰ Srov. tamtéž.

V tabulce č.3 jsou uvedeny hodnoty míry inflace vyjádřené přírůstkem indexu spotřebitelských cen ke stejnému měsíci předchozího roku. V roce 2003 vykazovala záporné hodnoty, které se v posledním čtvrtletí roku 2003 vyšvihly nad nulovou hranici. V roce 2008 se zvýšily vysoko nad hranici tolerančního pásma, ale v následujícím roce došlo opět ke snížení a hodnoty se dostaly pod tuto hranici.

c) „míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen k předchozími měsíci vyjadřuje procentní změnu cenové hladiny sledovaného měsíce proti předchozímu měsíci.“⁴¹

Tabulka č. 4 - míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen k předchozími měsíci

Rok	Měsíc											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2003	0,6	0,2	-0,1	0,2	0,0	0,0	0,1	-0,2	-0,5	0,1	0,5	0,2
2004	1,8	0,2	0,1	0,0	0,4	0,2	0,4	0,0	-0,8	0,5	-0,1	0,1
2005	0,7	0,2	-0,1	0,1	0,2	0,6	0,3	0,0	-0,3	0,9	-0,3	-0,1
2006	1,4	0,1	-0,1	0,1	0,5	0,3	0,4	0,2	-0,7	-0,5	-0,1	0,2
2007	1,0	0,3	0,3	0,7	0,4	0,3	0,4	0,3	-0,3	0,6	0,9	0,5
2008	3,0	0,3	-0,1	0,4	0,5	0,2	0,5	-0,1	-0,2	0,0	-0,5	-0,3
2009	1,5	0,1	0,2	-0,1	0,0	0,0	-0,4	-0,2	-0,4	-0,2	0,2	0,2

Zdroj: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace

⁴¹ [cit.2010-01-18] Dostupné na WWW:

<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/kdyz_se_rekne_inflace_resp_mira_inflace#1>

Z této tabulky můžeme vyčíst míru inflace vyjádřenou přírůstkem indexu spotřebitelských cen k předchozími měsíci. Hodnoty míry inflace se v tomto sledovaném období pohybují nízko kolem nulové hranice.

d) „míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen k základnímu období (rok 2005=100) vyjadřuje změnu cenové hladiny sledovaného měsíce příslušného roku proti roku 2005. Pomocí bazických indexů spotřebitelských cen k základnímu období (bází je rok 2005=100) jsou vypočítávány od ledna 2010 všechny indexy spotřebitelských cen sloužící k vyjadřování míry inflace za různá časová období. Při těchto výpočtech platí zásada, že míry inflace jsou vyjádřeny úhrnným indexem spotřebitelských cen za domácnosti celkem.“⁴²

3.3 PROTIINFLAČNÍ POLITIKA

Inflace sebou přináší problémy a má negativní dopady na ekonomiku, ekonomické subjekty a jejich chování. Proto vláda přijímá ochranná opatření ve formě protiinflační politiky. Tato opatření proti inflaci sebou přináší náklady. Dochází ke snížení produkce a k růstu nezaměstnanosti. Možnosti protiinflační politiky rozdělujeme do následujících kategorií.

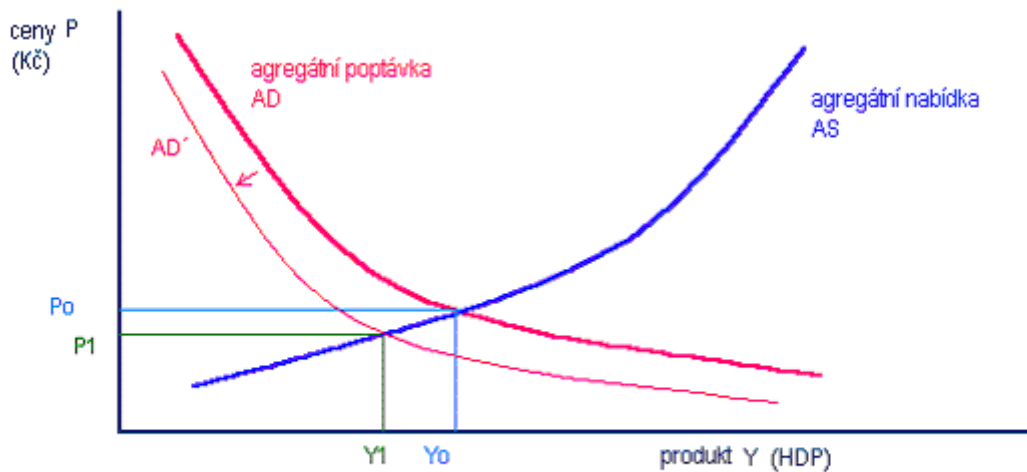
- Důchodová politika - metodou protiinflační politiky je snížení růstu nominálních mzdových sazeb a důchodů. To znamená, že vláda zmrazí růst cen a mezd. Toto opatření sebou přináší negativní důsledky. Dochází k potlačení informační funkce cen. Zmrazení cen a mezd v mnoha případech inflaci pouze oddálilo, po jejím zrušení inflace vypukla znovu v plném rozsahu. Z tohoto důvodu se cenové a mzdové regulace používají jen jako doplněk k fiskální a monetární politice.
- Monetární a fiskální restrikce orientovaná na agregátní poptávku - u monetární restrikce centrální banka zavede opatření, které sníží množství peněz v oběhu nebo

⁴² [cit.2010-01-18] Dostupné na WWW:

<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/kdyz_se_rekne_inflace_resp_mira_inflace#1>

zvýší úrokové míry a tím dojde ke snížení agregátní poptávky. U fiskální restrikce stát reguluje své výdaje nebo zvyšuje daně. Tento postup opět způsobí snížení agregátní poptávky. V obou případech dochází ke snížení cenové hladiny, k poklesu produkce a nezaměstnanosti.

Graf č. 4 - Restriktivní politika

Zdroj: <http://www.obrazky.cz/detail>

- Odstranění očekávání – v ekonomice existuje očekávaná inflace nebo-li setrvačná, která je udržovaná díky inflačnímu očekávání ekonomických subjektů. To znamená, že vláda a centrální banka se musí zaměřit na odstranění tohoto očekávání a to tak, že budou provádět důvěryhodnou politiku. Pokud se jim podaří snížit inflaci, pak ekonomické subjekty změni svá očekávání.⁴³

⁴³ Srov. PAVELKA, T., Makroekonomie, *Základní kurz*, s. 149.

4 CÍLOVÁNÍ INFLACE

Cílování inflace považujeme za druh měnové politiky, který používá i Česká Republika. Pro veřejnost je více srozumitelnější než např. režim cílování peněžní zásoby. „V režimu cílování inflace centrální banka veřejně a závazně vyhlásí střednědobý inflační cíl v podobě konkrétní hodnoty míry inflace nebo v podobě určitého jejího pásma.“⁴⁴ Centrální banka dává tak veřejnosti na vědomí, že jejím primárním cílem je zajištění cenové stability. Hlavní význam vyhlášení inflačního cíle spočívá v tom, že míra inflace je známý ukazatel pro veřejnost z ekonomického i neekonomického hlediska. Centrální banka chce zejména tímto vyhlášením ovlivnit inflační očekávání, která mají důležitou roli pro tvoření skutečné míry inflace. Inflační cíl můžeme chápat jako formu komunikace s veřejností, která se snaží zajistit cenovou stabilitu. Hlavní nástroj, který centrální banka zejména využívá k ovlivňování tohoto cíle, jsou krátkodobé úrokové sazby na peněžním trhu.⁴⁵ „Strategickou roli v inflačním cílování sehrává prognóza centrální banky, která na základě dostupných údajů o makroekonomickém vývoji predikuje očekávaný vývoj míry inflace.“⁴⁶ Prostřednictvím této prognózy nastaví centrální banka vyšší úrokové sazby tak, abychom dostali požadovanou míru inflace. Můžeme říci, že měnová politika je „dopředu hledící politika“, která má za úkol ovlivnit vývoj ekonomiky. Změny úrokových sazeb jsou zejména vedeny změnou prognózy, která nám podává informace o tom, že dosavadní prognóza plně neodráží všechny aspekty vývoje ekonomiky. Mezi tyto aspekty můžeme zpravidla zahrnout neočekávané nabídkové šoky v podobě růstu cen surovin, změny měnového kursu, vývoj zahraniční poptávky a vysoký růst vládních výdajů. Současně i prognóza zobrazuje budoucí vývoj úrokových sazeb, kterou centrální banka plánuje a očekává. Inflační cílování znamená pro centrální banku klíčový prvek měnové politiky a klade důraz na roli očekávání v makroekonomickém vývoji.⁴⁷

⁴⁴ SOUKUP, J., aj., Makroekonomie, *Moderní přístup*, s. 328-329.

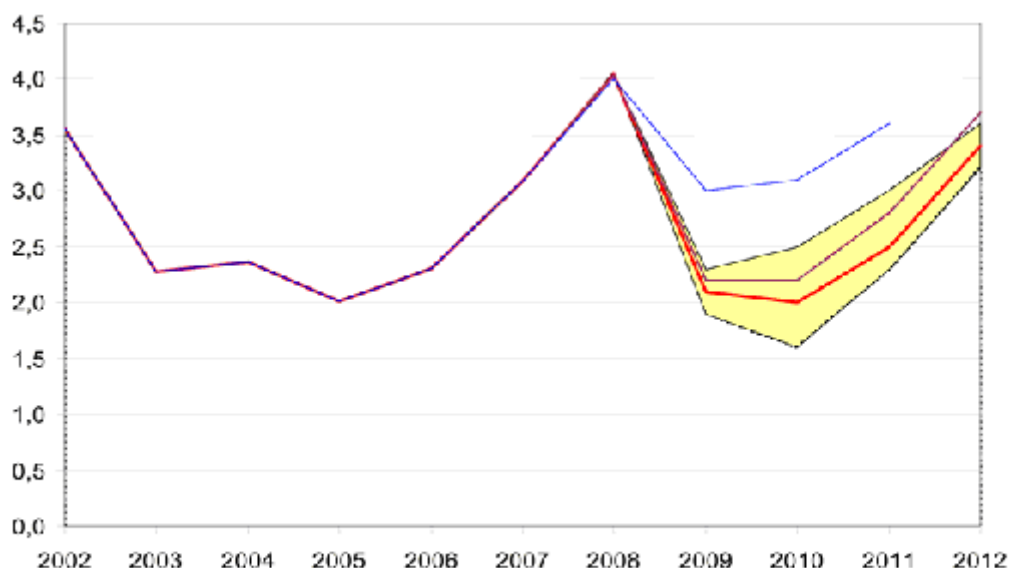
⁴⁵ Srov. tamtéž, s. 329.

⁴⁶ Tamtéž, s. 330.

⁴⁷ Srov. tamtéž, s. 330.

Graf č. 5 - Krátkodobé úrokové sazby (% p.a.)

Růst krátkodobých úrokových sazeb by měl odrážet zvyšování sazeb ČNB v reakci na sílící inflační tlaky.

Zdroj: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/e_pruzkumy_makro_prognoz_51003.html#G4

4.1 HLAVNÍ ATRIBUTY CÍLOVÁNÍ INFLACE

Mezi hlavní atributy cílování inflace zařazujeme střednědobost, využívání veřejného explicitního vyhlášení inflačního cíle a prognózy inflace. „Bankovní rada ČNB při svém měnověpolitickém rozhodování posuzuje nejnovější prognózu ČNB, vyhodnocuje rizika nenaplnění této prognózy a hlasuje o tom, zda a jak by se mělo změnit nastavení měnověpolitických nástrojů.“⁴⁸

4.2 PROGNOZA INFLACE

Inflační prognóza se nachází v centru rozhodování centrální banky. Je uváděná čtvrtletně ve Zprávě o inflaci. Tento dokument má za úkol přiblížit lidem ekonomický vývoj

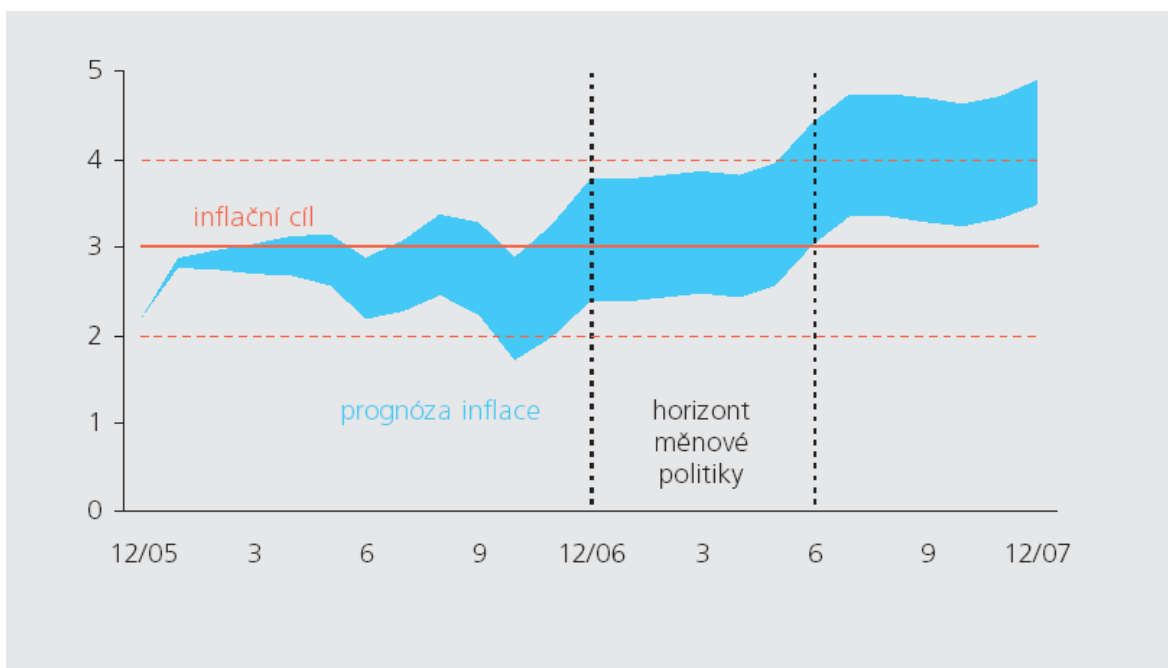
posledního čtvrtletí a zejména výhled ČNB do budoucnosti. Centrální banky, které cílí inflaci, využívají pro podklad měnověpolitického rozhodování dva druhy projekcí inflace. Vedle prognózy, která zachycuje nejpravděpodobnější vývoj budoucí ekonomiky (tzv. prognóza nepodmíněná), obvykle využíváme tzv. podmíněnou prognózu. Klíčovým bodem pro funkci rozhodování bankovní rady ČNB do dubna 2002 byla projekce, která byla založená na podmíněné prognóze. V červenci téhož roku se hlavním podkladem pro rozhodování stala nepodmíněná prognóza. Inflační prognóza, která používá makroekonomický model, obsahuje trajektorii exogenních veličin (např. cena ropy). K významným předpokladům prognózy patří očekávaný vývoj vnějšího prostředí. Vedle těchto předpokladů jsou důležitým vstupem do prognózy také předpoklady týkající se domácí ekonomiky (např. odhad působení fiskální politiky).⁴⁹ „Na základě expertních a modelových přístupů pak vzniká konzistentní výhled do budoucnosti, ze kterého je možné určit, do jaké míry je třeba modifikovat stávající představu ohledně budoucího ekonomického vývoje. Prognóza budoucího vývoje inflace je ukázána v grafech č.11 a porovnání skutečného vývoje inflace a prognózy inflace v následujícím grafu č.12.“⁵⁰

⁴⁸ [cit.2010-02-9] Dostupné na WWW: <<http://www.quantitative.cz/file/27/udrzovani-cenove-stability-v-cr-a-eurozone.pdf>>

⁴⁹ [cit.2010-02-9] Dostupné na WWW: <<http://www.quantitative.cz/file/27/udrzovani-cenove-stability-v-cr-a-eurozone.pdf>>

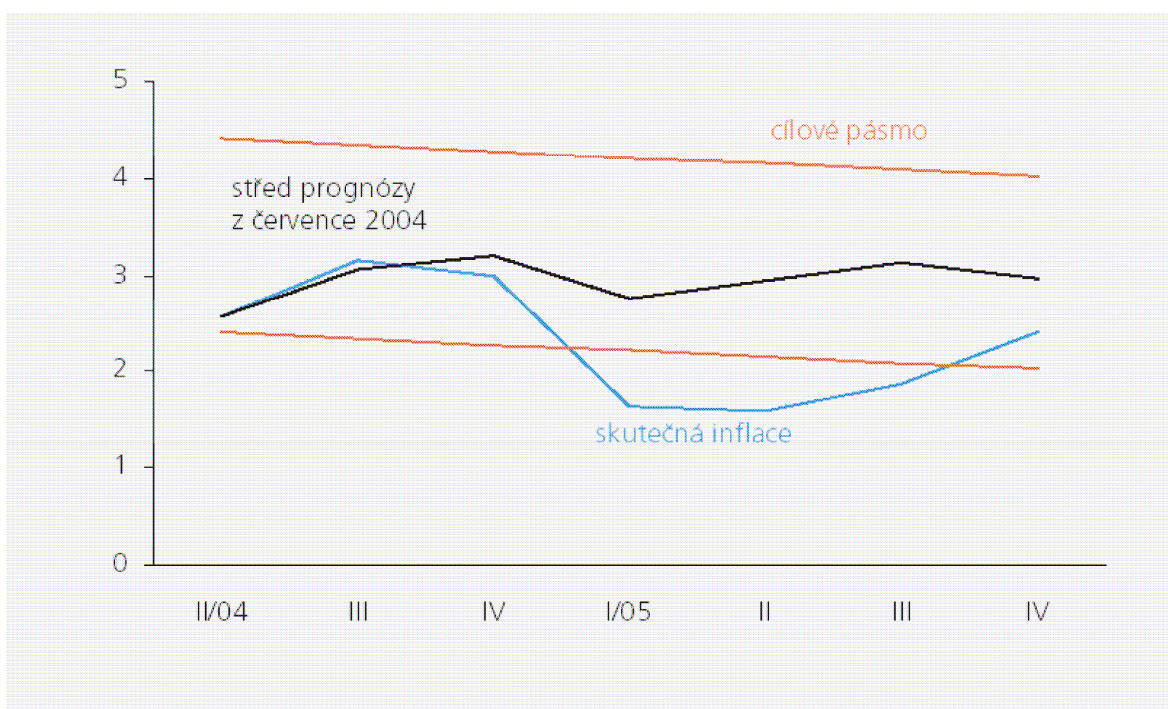
⁵⁰ Tamtéž.

Graf č. 6 - Prognóza inflace v horizontu měnové politiky

Zdroj: <http://www.quantitative.cz/file/27/udrzovani-cenove-stability-v-cr-a-eurozone.pdf>

Graf č. 7 - Porovnání skutečného vývoje inflace a prognózy inflace

Zdroj: <http://www.quantitative.cz/file/27/udrzovani-cenove-stability-v-cr-a-eurozone.pdf>

5 SITUACE V ČR V JEDNOTLIVÝCH LETECH (VÝVOJ INFLACE A FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ TENTO VÝVOJ)

5.1 VÝVOJ V LETECH 2003-2009

5.1.1 VÝVOJ V ROCE 2003

V prvním čtvrtletí roku 2003 došlo k meziročnímu poklesu inflace. Od roku 1990 to bylo poprvé, kdy se inflace měřená indexem spotřebitelských cen dostala do záporných hodnot. V lednu 2003 dosáhla inflace hodnoty $-0,4$ %. V následujících dvou měsících se mírný cenový pokles udržel. Ve srovnání s rokem 2001, kdy se inflace pohybovala na hodnotě $5,9$ %, se její hodnota snížila v prvním čtvrtletí 2003 o $6,3$ %. V tomto čtvrtletí se snížila i míra inflace na $0,8$ %.

Na záporné hodnoty spotřebitelské inflace měli zejména vliv položky ve čtyřech skupinách, a to nealkoholické nápoje a potraviny, bytové vybavení, zařízení domácností a opravy, odívání a obuv, pošty a telekomunikace.⁵¹ „K dalšímu snížení spotřebitelské inflace přispělo také výraznější zpomalení cenového růstu ve skupině bydlení voda, energie a paliva. Dezinflační vývoj však již neměl převážně plošný charakter, neboť ve zbývajících skupinách převažovalo v prvním čtvrtletí mírné oživení cenového růstu ve srovnání s koncem předchozího čtvrtletí.“⁵²

Ve druhém čtvrtletí zaznamenala inflace obrat ve vývoji a přešla do kladných hodnot. Změna inflace byla pouze mírná, jelikož vykazovala v červnu 2003 meziroční hodnotu $0,3$ %. Tento mírný růst spotřebitelských cen dostalo inflaci ze záporných hodnot. Míra inflace se oproti minulému čtvrtletí snížila o $0,6$ procentního bodu na $0,2$ % v měsíci červnu.

⁵¹ Srov. [cit.2010-02-23] Dostupné na WWW:

<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2003/2003_duben/download/zoj_2003_duben.pdf>

⁵² Tamtéž.

Z vývoje cen ve skupinách spotřebitelského koše lze zjistit, že celková změna spotřebitelských cen od meziročního poklesu k růstu neměla plošný charakter.⁵³ „Zatímco v březnu 2003 ceny meziročně klesaly ve čtyřech skupinách a ve zbývajících osmi skupinách vykazovaly růst, v červnu 2003 se počet skupin s klesajícími a rostoucími cenami vyrovnal shodně na šest.“⁵⁴ Na konci druhého čtvrtletí došlo k růstu spotřebitelských cen zejména ve skupině paliva, bydlení, voda, energie a snížení spotřebitelských cen proběhlo ve skupině potravin. Ve skupinách zdraví a vzdělání se ceny také mírně zvýšily. Dezinflace se objevovala především u obchodovatelných komodit. V tomto čtvrtletí nejvíce klesaly ceny u skupiny odívání a obuvi, zatímco v minulém čtvrtletí se tento pokles objevil u cen potravin.⁵⁵

Na začátku třetího čtvrtletí se inflace opět dostala do záporných hodnot, které byly nižší než v prvním čtvrtletí. „Tento mírný pokles přešel v září ve stagnaci.“⁵⁶ V souhrnu lze říci, že v prvních třech čtvrtletích roku 2003 dosahovala inflace především záporné hodnoty. To znamená, že se předpoklad ČNB na začátku tohoto roku o krátkém trvání záporné meziroční inflace nenaplnil. Míra inflace se dostala do stagnace na konci třetího čtvrtletí roku 2003. Ceny v jednotlivých skupinách spotřebního koše se vyvíjely diferencovaně. Růst a pokles cen byli v jednotlivých skupinách rozdílné stejně jako intenzita změn, ke kterým docházelo na začátku tohoto čtvrtletí. Počet skupin, u kterých docházelo k růstu a poklesu cen, byl v měsíci červnu a září vyrovnaný. Ve skupině zdraví a vzdělávání se rychlý růst cen značně zpomalil a u skupiny odívání a obuvi se ceny stejně jako ve druhém čtvrtletí nejvíce snižovaly.⁵⁷

⁵³ Srov. [cit.2010-02-23] Dostupné na WWW:

<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2003/2003_cervenec/download/zoi_2003_cervenec.pdf>

⁵⁴ Tamtéž.

⁵⁵ Srov. tamtéž.

⁵⁶ [cit.2010-02-23] Dostupné na WWW:

<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2003/2003_rijen/download/zoi_2003_rijen.pdf>

⁵⁷ Srov. tamtéž.

Ve čtvrtém čtvrtletí roku 2003 inflace výrazně vzrostla po třech čtvrtletích mírných změn kolem nuly. Spotřebitelské ceny se v říjnu po zářijové stagnaci zvýšily na hodnotu 0,4 %. V listopadu a prosinci rostly rovnoměrně meziročním tempem o 1 %. Tento vývoj znamenal výrazné zrychlení růstu spotřebitelských cen v porovnání s počátkem roku 2003 až do září, neboť tento růst nepřesáhl hodnotu 0,3 %. Míra inflace se v prosinci zvýšila a dosáhla hodnoty 0,1 %. Vývoj cen byl opět ve skupinách spotřebitelského koše diferencovaný. Růst spotřebitelských cen zapříčinilo obnovení meziročního růstu cen potravin, které od června 2002 až do září 2003 meziročně klesaly. Počet skupin s rostoucími a klesajícími cenami se oproti září nezměnil a vývoj cen u skupin spotřebitelského koše zaznamenal oslabení dezinflačních tendencí.⁵⁸ „V dalších čtyřech skupinách spotřebitelského koše došlo ke zrychlení růstu cen, bylo však jen mírné a jejich příspěvek ke zvýšení inflace ve čtvrtém čtvrtletí byl ve srovnání s cenami potravin méně významný. V dalších čtyřech skupinách bylo zaznamenáno oslabení meziročního cenového poklesu. Nejvýrazněji nadále klesaly ceny odívání a obuvi a bytového zařízení, nejrychlejší byl naopak cenový růst potravin.“⁵⁹

5.1.2 VÝVOJ V ROCE 2004

V prvním čtvrtletí 2004 se inflace, která byla měřená růstem spotřebitelských cen, dále zvýšila. Ve srovnání s předchozím čtvrtletím se cenový růst výrazně zvýšil na počátku roku 2004. Spotřebitelské ceny vzrostly o 1,5 procentní bod na 2,5 % a míra inflace vzrostla na 0,8 % v březnu. Vývoj spotřebitelské inflace bylo způsobeno zejména odezníváním dezinflačních tendencí, akcelerací růstu cen zemědělských výrobců a realizací změn sazeb spotřebních daní a DPH.⁶⁰

Ve druhém čtvrtletí 2004 vzrostla inflace o 0,4 procentního bodu na 2,9 % v červnu, což je nejvyšší hodnota dosažená v posledních dvou letech. „Míra inflace vzrostla v závěru

⁵⁸ Srov. [cit.2010-03-08] Dostupné na WWW:

<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2004/2004_leden/download/zoi_2004_leden.pdf>

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ Srov. [cit.2010-03-08] Dostupné na WWW:

<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2004/2004_duben/download/zoi_2004_duben.pdf>

druhého čtvrtletí na 1,4 %.⁶¹ Zvyšování meziročního růstu spotřebitelských cen se objevilo u většiny skupin spotřebitelského koše. Zrychlení meziročního růstu spotřebitelských cen bylo způsobeno stejně jako v předchozím období zejména faktory mimořádného charakteru. Jednalo se o úpravu daně z přidané hodnoty (DPH) u zboží a služeb. Skutečný vývoj inflace potvrdil, že úpravy způsobily nárůst spotřebitelských cen. Na vývoj inflace měly také vliv zpožděné dopady úprav nepřímých daní z ledna 2004. Dalším faktorem bylo výrazné zvýšení cen ropy na světových trzích, které se promítlo do cen pohonných hmot. Na zrychlení růstu spotřebitelských cen neměli v tomto čtvrtletí vliv ceny potravin, jejichž výrazný nárůst je spojen s rychlým růstem cen zemědělských výrobců.⁶² „Vliv ostatních proinflačních faktorů byl i ve druhém čtvrtletí 2004 méně významný.“⁶³

„Postupný nárůst inflace, který je patrný od počátku třetího čtvrtletí 2003, pokračoval ve třetím čtvrtletí 2004 jen v červenci a srpnu (meziročně na 3,4 %). V září se meziroční inflace po několika měsících opět snížila a dosáhla 3 %. Ve srovnání s koncem předchozího čtvrtletí se tak jen velmi mírně zvýšila. Míra inflace vzrostla na 2,2 % v září.“⁶⁴ Na počátku třetího čtvrtletí 2004 byl nárůst inflace způsoben faktory, které ovlivňovaly vývoj cen potravin. Došlo k výraznému nárůstu cen zemědělských výrobců. Ke zvýšení inflace přispěly také zpožděné dopady úprav nepřímých daní z ledna 2004 a meziročně vyšší sezónní výkyvy u některých položek. Tyto faktory přispěly zejména ke zrychlení růstu cen u položek spotřebitelského koše ve skupině potravin a ve službách. Na konci třetího čtvrtletí 2004 se růst spotřebitelských cen zpomalil vlivem změny cen zemědělských výrobců.⁶⁵ „Vývoj spotřebitelských cen ani ve třetím čtvrtletí 2004 znatelněji neindikoval vliv ostatních proinflačních faktorů, zejména pokračujícího oživení

⁶¹ [cit.2010-03-08] Dostupné na WWW:

<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2004/2004_cervenec/download/zoi_2004_cervenec.pdf>

⁶² Srov. tamtéž.

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ [cit.2010-03-14] Dostupné na WWW:

<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2004/2004_rijen/download/zoi_2004_rijen.pdf>

⁶⁵ Srov. tamtéž.

růstu cen dovážených vstupů, které je patrné od poloviny roku 2003. Postupně sílící růst cen průmyslových výrobců sice svědčil o zpožděném promítání rostoucích cen vnějších vstupů, tento trend však ani ve třetím čtvrtletí neměl plošný charakter. Týkal se nadále jen omezeného počtu odvětví ve zpracovatelském průmyslu, jejichž výroba je bezprostředněji a ve větší míře závislá na dovážených vstupech s velmi rychle rostoucími cenami na světových trzích (zejména ropa, kovy).⁶⁶

Inflace, která postupně narůstala od počátku roku 2003, dosáhla svého vrcholu ve třetím čtvrtletí 2004. V srpnu vzrostla na nejvyšší hodnotu 3,4 % a od tohoto okamžiku se v následujících měsících začala opět snižovat. V prosinci se meziroční inflace snížila až na hodnotu 2,8 % a míra inflace se oproti minulému čtvrtletí zvýšila o 0,6 procentního bodu na 2,8 %. Na zpomalování meziročního růstu spotřebitelských cen v průběhu čtvrtého čtvrtletí měly vliv zejména faktory, které ovlivňovaly vývoj cen potravin.⁶⁷ „Změnu trendu cen potravin oproti předchozím čtvrtletím způsobilo především výrazné zpomalení meziročního růstu cen zemědělských výrobců. Protisměrně působil vyšší růst regulovaných cen způsobený zvýšením průměrné ceny zemního plynu pro domácnosti (o cca 11 %), který byl také hlavní příčinou říjnového výraznějšího nárůstu spotřebitelské inflace a následného zpomalení procesu snižování jejich meziročních hodnot od konce třetího čtvrtletí 2004.“⁶⁸ První z uvedených faktorů se zasloužil o zpomalení meziročního růstu cen potravin a druhý faktor zrychlil cenový růst ve skupině, kde zařazujeme bydlení, vodu, energii a palivo.

5.1.3 VÝVOJ V ROCE 2005

Významnou událostí v roce 2005 bylo snížení dopadu centrálně přijatých administrativních opatření do hladiny spotřebitelských cen hned od začátku tohoto roku. „V průběhu celého roku 2005 byl vývoj míry inflace nerovnoměrný a za celkovým meziročním zvýšením úhrnné hladiny spotřebitelských cen, jakož i celoročním zpomalením růstu se skrývají v

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ Srov. [cit.2010-03-14] Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2005/2005_leden/download/zoi_2005_leden.pdf>

⁶⁸ Tamtéž.

jednotlivých měsících menší i větší odchylky od průměru.⁶⁹ Spotřebitelské ceny se oproti minulému roku zvýšily o 1,9 %. Ceny tržních služeb (3,7 %) rostly rychleji než ceny zboží (0,8 %). Celková cenová hladina se v průběhu tohoto roku 2005 zvyšovala a v posledním čtvrtletí dosáhla hodnoty 2,4 %, což však bylo přitom méně než před rokem o 0,7 procentního bodu. Ve třetím čtvrtletí došlo u celkové cenové hladiny k největšímu zpomalení růstu o 1,3 procentního bodu.⁷⁰ „Z jednotlivých měsíců se cenová hladina zvýšila nejvíce v říjnu (o 2,6 %) a nejméně v květnu (o 1,3 %). Po celý rok 2005 bylo příznačné, že rozdíly v cenových pohybech podle oddílů se značně zvětšovaly (od poklesu cen o 5,3 % v odívání a obuvi po růst cen o 7,6 % ve službách pošt a telekomunikací). Celkový index bez zboží s administrativními cenami ukazuje na růst o 0,7 %, přičemž zboží s administrativními cenami zdražilo o 5,8 %. Bez cen topných olejů, pohonných hmot a olejů, které vzrostly o 6,8 %, se celkově ceny zvýšily o 1,7 %.“⁷¹ K největším změnám došlo v oddíle pošty a telekomunikace, ve kterém ceny zaznamenaly nárůst o 14,1 % ve čtvrtém čtvrtletí. Na meziroční zvýšení spotřebitelských cen, které vzrostly o 4,1 %, měli největší vliv zejména ceny vody, bydlení, energie a paliva. Největší podíl na tomto zvýšení měli však ceny zemního plynu (o 12,9 %). Mezi další důležité vlivy, které přispěly k růstu celkové cenové hladiny se zasloužily již zmíněné ceny poštovní služby a telekomunikace a ceny dopravy ve čtvrtém čtvrtletí.⁷²

Tabulka č. 5 - Vývoj inflace v jednotlivých měsících

Jednotlivé měsíce v roce 2005 :	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Průměrná míra inflace v %	2,8	2,7	2,6	2,6	2,5	2,4	2,2	2,1	2,0	2,0	1,9	1,9

Zdroj: <http://www.skolskeodbory.cz/aktuality/vyvojinflace2007.doc>

⁶⁹ [cit.2010-03-14] Dostupné na WWW:

<<http://www.skolskeodbory.cz/aktuality/vyvojinflace2007.doc>>

⁷⁰ Srov. tamtéž.

⁷¹ Tamtéž.

⁷² Srov. tamtéž.

5.1.4 VÝVOJ V ROCE 2006

Meziroční inflace se zvýšila na začátku tohoto roku o 0,6 procentního bodu na 2,8 % ve srovnání s prosincem roku 2005. Spotřebitelské ceny dosáhly v lednu hodnoty 2,9 % a v následujících dvou měsících se jejich růst stabilizoval na úrovni 2,8 %. Míra inflace vykazovala na konci tohoto čtvrtletí hodnotu 2,2 %. Na zrychlení růstu spotřebitelských cen se významně podílely ceny energií určené pro domácnosti.⁷³ „Jejich dopad se nejvýrazněji projevil ve skupině bydlení, voda, energie a paliva, kde v březnu ceny meziročně vzrostly ve srovnání s prosincem 2005 o 1,9 procentního bodu na 7 %. Na zrychlení cenového růstu se v této skupině nejvíce podílely vyšší ceny elektřiny, následované zvýšenými cenami zemního plynu a tepelné energie.“⁷⁴ V rámci spotřebitelského koše rostly nejrychleji ceny u skupiny pošty a telekomunikace. U tržních cen došlo jen k mírnému navýšení a to díky vyšším cenám pohonných hmot. Rostoucí ceny u energetických surovin (ropa, zemní plyn), které byly dováženy ze zahraničí, velkou mírou ovlivňovaly vývoj domácích cen. Světová cena ropy na přelomu let 2005-2006 zrychlila svůj růst a tím došlo k oživení růstu cen průmyslových výrobců.⁷⁵

Meziroční inflace byla stabilní ve druhém čtvrtletí a její hodnota se pohybovala na úrovni předchozího čtvrtletí. U míry inflace došlo k mírnému navýšení a v měsíci červnu dosáhla hodnoty 2,5 %. Zvýšení cen pohonných hmot a regulovaných telefonních poplatků mělo vliv na meziroční růst spotřebitelských cen v měsíci květnu a to zejména ve skupině pošty a telekomunikace a doprava. Mezi faktory, které měli vliv na vývoj spotřebitelských cen v měsíci červnu, zahrnujeme ceny ve skupině potravin, pohonných hmot a především bydlení.⁷⁶

Ve třetím čtvrtletí se hodnota meziroční inflace snížila o 0,1 procentního bodu na 2,7 %. Míra inflace se zvýšila a v září dosáhla hodnoty 2,8 %. Na zrychlení růstu spotřebitelských

⁷³ Srov. [cit.2010-03-19] Dostupné na WWW:
<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2006/2006_duben/download/zoi_04_2006.pdf>

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ Srov. tamtéž.

⁷⁶ Srov. [cit.2010-03-19] Dostupné na WWW:
<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2006/2006_cervenec/download/zoi_07_2006.pdf>

cen mělo vliv šest skupin spotřebního koše. Mezi tyto skupiny řadíme zdraví, poštu a telekomunikace, rekreace a kultura, stravování a ubytování, zboží, služby a především potraviny. V září došlo ke zpomalení růstu spotřebitelských cen na hodnotu 2,7 % a to v důsledku snížení tempa růstu pohonných hmot. Růst cen u skupiny doprava se zmírnil, byl však ze všech skupin spotřebního koše stále nejvyšší.⁷⁷ „Rychle rostoucí ceny ve skupině bydlení zůstaly také hlavním faktorem dosaženého meziročního růstu spotřebitelských cen i ve třetím čtvrtletí 2006. Jejich příspěvek se v září blížil třem čtvrtinám celkového růstu. Příspěvek cen potravin byl stejně jako v předchozím čtvrtletí výrazně nižší.“⁷⁸ Vývoj domácích cen byl ovlivňován růstem cen energetických surovin na světových trzích. U cen výrobců v odvětví zpracování produktů z ropy se růst zpomalil a v měsíci září se změnil v meziroční pokles. Docházelo ke zvyšování růstu nákladů na energii a dovážené meziprodukty do cen výrobců. U cen zemědělských výrobců, které ovlivňují ceny potravin, naznačují pokračování růstu cen.⁷⁹

Ve čtvrtém čtvrtletí došlo u meziroční inflace k poklesu a její hodnota vykazovala hodnotu v prosinci 2006 1,7 %. To znamená, že se její hodnota snížila oproti září o 1 procentní bod. Tento vývoj meziroční inflace měl vliv na míru inflace, která v závěru roku změnila svůj vývoj a začala klesat. V prosinci dosáhla hodnoty 2,5 %. Zpomalení růstu regulovaných cen mělo vliv na zpomalení růstu spotřebitelských cen. Tuto změnu můžeme ve spotřebním koši vidět především u skupiny bydlení. Růst cen potravin se zpomalil, ale tato změna neměla velký vliv na zpomalení růstu spotřebitelských cen. Zpomalení růstu cen se objevilo ještě u čtyřech dalších skupinách spotřebitelského koše a stejně jak u skupiny bydlení nemělo jejich vliv na růst spotřebitelských cen.⁸⁰ „Pro vývoj domácích cen ve čtvrtém čtvrtletí 2006 bylo významné oslabení vnějších nákladových tlaků plynoucích z vývoje cen energetických surovin na světových trzích. Meziroční růst cen ropy zpomalil a při současném výrazném meziročním posílení kurzu koruny přispěl k poklesu cen dovozu

⁷⁷ Srov. [cit.2010-03-19] Dostupné na WWW:

<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2006/2006_rijen/download/zoi_10_2006.pdf>

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ Srov. tamtéž.

⁸⁰ Srov. [cit.2010-03-19] Dostupné na WWW:

<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2007/2007_leden/download/zoi_01_2007.pdf>

nerostných paliv, což se následně promítlo zejména do cen výrobců v odvětví zpracování produktů z ropy.⁸¹ Ceny elektrické energie a ceny výrobců v odvětví zpracování kovů se zvyšovaly. V oblasti stavebnictví a tržních službách se ceny nějak významně nezměnily od minulého čtvrtletí roku 2006. V zemědělském odvětví však došlo k výraznému růstu cen.

5.1.5 VÝVOJ V ROCE 2007

Na začátku roku 2007 se meziroční inflace zvýšila. V lednu však došlo k poklesu její hodnoty o 0,4 procentního bodu na 1,3 % a tím se snížila pod úroveň, kterou dosáhla ke konci roku 2006. V únoru ale vykazovala opět vyšší hodnoty. Na konci prvního čtvrtletí se meziroční hodnota inflace dostala na 1,9 % a míra inflace vykazovala hodnotu 2,2 %. Růst cen potravin měl výrazný vliv na zrychlení tempa meziročního růstu spotřebitelských cen. Na tomto zrychlení se také podílely další skupiny spotřebního koše a to konkrétně pošty a telekomunikace, rekreace a kultura, vzdělání a ostatní služby a zboží. U skupiny odívání a obuvi došlo k opačnému vývoji. Ve skupině bydlení se růst cen zřetelně zpomalil a tím kompenzoval proinflační působení cenových změn v uvedených skupinách. Pro ceny, které se vyvíjely na našem domácím trhu, měly příznivý vliv především ceny energetických surovin na světových trzích. Cena ropy vykazovala v prvním čtvrtletí pokles a to znamenalo pro českou korunu, která meziročně posílila svůj kurz, pokles cen dovezených nerostných surovin. Naproti tomu u některých energetických a surovinových zdrojů (např. elektrická energie, kovy) docházelo k růstu cen. Tento vývoj cen měl vliv na náklady výrobců a to především v průmyslu, zemědělství a stavebnictví.⁸²

Ve druhém čtvrtletí se směr vývoje meziroční inflace nezměnil. Spotřebitelské ceny se zvýšily o 0,6 procentního bodu na 2,5 %. Na zrychlení tempa růstu meziroční inflace mělo významný vliv především zvýšení spotřebních daní do cen tabáku a na růst spotřebitelských cen měly ze dvou třetin vliv zejména ceny potravin a bydlení. Míra inflace

⁸¹ [cit.2010-03-19] Dostupné na WWW:

<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2007/2007_leden/download/zoi_01_2007.pdf>

⁸² Srov. [cit.2010-03-24] Dostupné na WWW:

<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2007/2007_duben/download/zoi_04_2007.pdf>

se dostala do mírného poklesu a její hodnota dosahovala 2,1 %.⁸³ „Vývoj inflace probíhal i ve druhém čtvrtletí 2007 v podmínkách protisměrného vývoje cen významných energetických a surovinových vstupů. Zatímco ceny ropy a návazně korunové ceny dovozu minerálních paliv nadále meziročně klesaly, ceny kovů na světových trzích a domácí elektrické energie vykazovaly rychlý meziroční růst. Tento protisměrný cenový vývoj významných vstupů se promítal do nákladů výrobců, a to rozdílně v jednotlivých odvětvích. Při souběžném příznivém vývoji poptávky pak růst cen výrobců v průmyslu zrychlil. Růst cen zemědělských výrobců sice zpomalil, stále byl ale vysoký. Ceny stavebních prací se po výraznějším nárůstu v březnu pohybovaly na vyšší úrovni než v předchozím období.“⁸⁴

Meziroční inflace se ve třetím čtvrtletí roku 2007 podle očekávání ekonomů opět zvýšila. V měsíci červenec a srpen se inflace dostala sice pod hranici, kterou vykazovala v závěru druhého čtvrtletí. V září se ale zvýšila o 0,3 procentního bodu a dosáhla hodnoty 2,8 %. Hlavní příčinou zvýšení meziroční inflace měli stejně jako v minulém čtvrtletí spotřební daně u cen tabákového zboží. Ve spotřebním koši se velmi zvýšily ceny u skupiny potravin, bydlení a nealkoholických nápojů. Ostatní skupiny spotřebního koše neměli velký vliv na vývoj spotřebitelských cen. Míra inflace ovlivňována vývojem inflace v delším období dosáhla v září hodnoty 2 %. Meziroční měnověpolitická inflace, která je hlavním ukazatelem vývoje inflace při měnověpolitickém rozhodování ČNB, byla ve třetím čtvrtletí nižší než celková meziroční inflace. Oproti červnu se v září snížila o 0,2 procentního bodu na hodnotu 1,7 %. Inflace byla ovlivněna i dalšími faktory, které působily na straně poptávky a nabídky. Stále působil protisměrný vývoj cen surovinových a energetických zdrojů na domácím i zahraničním trhu, který ovlivňoval náklady výrobců v jednotlivých oborech.⁸⁵ „Celkově se meziroční růst cen průmyslových výrobců ve třetím čtvrtletí

⁸³ Srov. [cit.2010-03-24] Dostupné na WWW:

<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2007/2007_cervenec/download/zoi_07_2007.pdf>

⁸⁴ Tamtéž.

⁸⁵ Srov. [cit.2010-03-24] Dostupné na WWW:

<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2007/2007_rijen/download/zoi_10_2007.pdf>

zpomalil. Naopak ceny stavebních prací pokračovaly v pozvolném zrychlování meziročního růstu a ceny zemědělských výrobců svůj růst opět výrazně zrychlily.⁸⁶

Ve čtvrtém čtvrtletí se meziroční inflace velmi výrazně zvýšila na hodnotu 5,4 % a nacházela se tak na horním okraji tolerančního pásma inflačního cíle. Inflace se zvýšila o 2,6 procentního bodu. Největší zásluhu na tomto zvýšení mají ceny potravin, pohonných hmot a také regulované ceny. Měnověpolitická inflace se stejně jako meziroční inflace oproti minulému čtvrtletí, kdy se nacházela pod tolerančním pásmem, vyšvihla na horní polovinu tolerančního pásma. Výrazný růst cen energií a potravin na světovém trhu byl hlavní příčinou velkého zvýšení spotřebitelských cen.⁸⁷

5.1.6 VÝVOJ V ROCE 2008

Na začátku roku 2008 meziroční inflace nezměnila svůj vývoj. Od října loňského roku pokračovala v růstu a tento vývoj se v únoru zastavil na hodnotě 7,5 %. Následující měsíc se snížila na hodnotu 7,1 %. Příčinou tohoto růstu bylo více vlivů, které se promítly do většiny spotřebitelských cen. Největší zásluhu na zvýšení meziroční inflace měli regulované ceny a nepřímé daně. Skupina potravin a pohonných hmot ve spotřebním koši v tomto čtvrtletí nepřispěli k růstu spotřebitelské inflace. V březnu vykazovala meziroční měnověpolitická inflace, na kterou reaguje měnová politika ČNB, hodnotu 5,1 %. To znamená, že byla v tomto čtvrtletí nižší než celková meziroční inflace. Mezi vnější vlivy, které měli vliv na vývoj spotřebitelských cen, řadíme růst cen potravin a energetických surovin na světovém trhu. Realizování některých reforem v tomto čtvrtletí (např. sazba DPH z 5 % na 9 %, zavedení poplatků ve zdravotnictví) také přispěli k vývoji cen.⁸⁸ „Dynamika hospodářského růstu se již třetím rokem pohybovala nad 6 % a růst spotřebitelské poptávky byl i přes postupné zpomalování tempa růstu stále silný. Opačným

⁸⁶ [cit.2010-03-24] Dostupné na WWW:

<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2007/2007_rijen/download/zoi_10_2007.pdf>

⁸⁷ Srov. [cit.2010-03-24] Dostupné na WWW:

<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2008/2008_I/download/zoi_I_2008.pdf>

⁸⁸ Srov. [cit.2010-03-26] Dostupné na WWW:

<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2008/2008_II/download/zoi_II_2008.pdf>

směrem působily dlouhodobě klesající dovozní ceny produktů s vyšším stupněm zpracování, zejména průmyslových produktů určených pro maloobchodní trh.⁸⁹

Meziroční inflace se i ve druhém čtvrtletí pohybovala nad tolerančním pásmem inflačního cíle. U spotřebitelských cen docházelo ke zpomalení růstu vlivem růstu cen potravin a v červnu 2008 dosáhla hodnoty 6,7 %. V souladu s prognózou, kterou bankovní rada hodnotila jako mírně proinflační, se rozhodla, že ponechá výši měnověpolitických úrokových sazeb. Mezi hlavní proinflační rizika zařadila především rostoucí ceny komodit na světovém trhu a vyšší zahraniční inflační tlaky. Podle bankovní rady by proti inflaci mělo působit posilování kurzu koruny a zpomalení zahraniční poptávky. Míra inflace se oproti květnu zvýšila o 0,4 procentního bodu a vykazovala hodnotu 5,4 %.⁹⁰

Hladina spotřebitelské inflace byla stabilní a na konci třetího čtvrtletí se dostala na hodnotu 6,6 %. Ve srovnání s koncem druhého čtvrtletí se snížila pouze o 0,1 procentního bodu. Meziroční inflace dosáhla hodnoty 4,7 % a pohybovala se nad tolerančním pásmem. Na vysoký růst spotřebitelských cen měl vliv domácí i zahraniční trh. Významný vliv na domácí ceny měly především ceny energetických surovin, jejichž ceny se stále zvyšovaly. Na vysokou inflaci se podepsaly i některé reformy realizované od 1. ledna 2008. Světové ceny potravin přispívaly ke snižování tlaků na domácí ceny potravin.⁹¹ „Významné bylo také protiinflační působení dlouhodobě klesajících dovozních cen produktů s vyšším stupněm zpracování, které se projevilo v nízkém růstu, resp. poklesu spotřebitelských cen některých skupin zboží.“⁹² Na růst spotřebitelských cen měli výrazný vliv regulované ceny a nepřímé daně.

Ve čtvrtém čtvrtletí 2008 se meziroční inflace snížila o 3 procentní body a dosáhla hodnoty 3,6 %. Na tomto snížení měly výrazný vliv zejména ceny potravin, pohonných hmot a v menší míře i korigovaná inflace. „Inflaci snižující vliv uvedených tržních cen byl jen

⁸⁹ [cit.2010-03-26] Dostupné na WWW:

<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2008/2008_II/download/zoi_II_2008.pdf>

⁹⁰ Srov. [cit.2010-03-26] Dostupné na WWW:

<http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2008/2008_III/download/zoi_III_2008.pdf>

⁹¹ Srov. [cit.2010-03-26] Dostupné na WWW:

<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2008/2008_IV/download/zoi_IV_2008.pdf>

částečně kompenzován meziročním zrychlením růstu regulovaných cen. Inlace se tak po rok trvajícím výkyvu navrátila pod horní okraj tolerančního pásma, které si kolem svého 3 % cíle stanovila ČNB.⁹³ Meziroční inflace, která v prosinci vykazovala hodnotu 1,8 %, se dostala pod inflační cíl. Na pokles meziroční inflace mělo vliv mnoho faktorů na domácích i zahraničních trzích. Mezi tyto faktory řadíme stejně jako v minulém čtvrtletí rostoucí ceny energetických zdrojů a potravin. Cena ropy se snižovala a promítala se tak do tržních cen pohonných hmot a současně také do dalších odvětvích.⁹⁴

5.1.7 VÝVOJ V ROCE 2009

Na začátku roku 2009 se meziroční inflace oproti prosinci 2008 snížila o 1,3 procentního bodu na hodnotu 2,3 %. K tomuto snížení nejvíce přispěly regulované ceny a odeznění dopadů změn nepřímých daní. Pokles můžeme vidět také u korigované inflace. U skupiny potravin spotřebního koše došlo po čtyřech měsících k obnovení růstu. Tímto celkovým poklesem se inflace pohybovala v dolní polovině tolerančního pásma, které si kolem svého 3 % cíle stanovila ČNB. Měnověpolitická inflace dosáhla stejně jako meziroční inflace úrovně, která se nachází pod dolním okrajem tolerančního pásma. V měsíci březnu vykazovala hodnotu 1,8 %. Na pokles meziroční inflace mělo vliv mnoho faktorů vnějšího i domácího původu. Mezi tyto faktory řadíme odeznění reformních opatření, které byli uskutečněny na počátku roku 2008. Dále sem také patří meziroční pokles světových cen ropy, který se promítal do tržních cen pohonných hmot. Pokles spotřebitelské poptávky přispíval také k poklesu inflace.⁹⁵ „Výrazně se také v prvním čtvrtletí snížil příspěvek změn nepřímých daní v neregulovaných cenách k meziroční inflaci, který byl již pouze důsledkem slábnoucího zpožděného dopadu zvýšení spotřebních daní u cigaret.“⁹⁶

⁹² Tamtéž.

⁹³ [cit.2010-03-26] Dostupné na WWW:

<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2009/2009_I/download/zoj_I_2009.pdf>

⁹⁴ Srov. tamtéž.

⁹⁵ Srov. [cit.2010-03-27] Dostupné na WWW:

<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2009/2009_IV/download/zoj_IV_2009.pdf>

⁹⁶ Tamtéž.

Ve druhém čtvrtletí se vývoj meziroční inflace nezměnil. Snížila se o 1,1 procentní bod a dostala se na hodnotu 1,2 %. Největší vliv na tomto poklesu mělo odeznění změn nepřímých daní, zpomalení růstu regulovaných cen, pokles korigované inflace bez pohonných hmot a ceny potravin.⁹⁷ „Inflace se díky dalšímu celkovému poklesu ve druhém čtvrtletí 2009 dostala pod spodní okraj tolerančního pásma, které si kolem svého 3 % cíle stanovila ČNB. Pod tímto pásmem se nacházela i měnověpolitická inflace.“⁹⁸ Na zvýšení růstu spotřebitelských cen měly především vliv regulované ceny, jejichž růst se zpomalil a v měsíci červnu dosáhl hodnoty 9,7 %. Toto postupné zvyšování u regulovaných cen se promítlo do cen energií a nájemného, které dosáhlo v červnu hodnoty 27,1 %. Růst cen se objevil také u elektřiny, zemního plynu a tepla pro domácnosti. Ceny zemního plynu pro domácnosti se snížily o 3 % od 1.dubna 2009.⁹⁹ „Ještě výrazněji přispěly ke snížení inflace změny nepřímých daní v neregulovaných cenách, odrážející odeznění zpožděného dopadu zvýšení spotřebních daní u cigaret do inflace.“¹⁰⁰

Ve třetím čtvrtletí vykazovala meziroční inflace stejně jako v minulých čtvrtletích pokles a dosáhla nulové hodnoty, což znamená, že ve srovnání se zářím 2008 měla stejnou hodnotu. Nejvíce se na tomto snížení podílely ceny potravin, korigovaná inflace bez pohonných hmot a regulované ceny. Meziroční a měnověpolitická inflace se pohybovala hluboko pod spodním okrajem tolerančního pásma stejně jako v předchozích čtvrtletích roku 2009. Měnověpolitická inflace se po odeznění nepřímých daní shodovala s celkovou inflací. Regulované ceny, které měly příznivý vliv na meziroční inflaci, se jejich hodnota snížila o 2,2 procentního bodu na 7,5 %.¹⁰¹ „Jejich stále ještě vysoký aktuální růst odrážel především vysoký růst regulovaného nájemného a cen elektřiny. Celkový růst regulovaných cen byl na druhé straně významně tlumen postupným snižováním meziročního růstu cen zemního plynu (z 34 % v prosinci 2008 až na 0,0 % v září 2009).“¹⁰²

⁹⁷ Srov. [cit.2010-03-27] Dostupné na WWW:

<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2009/2009_III/download/zoj_III_2009.pdf>

⁹⁸ Tamtéž.

⁹⁹ Srov. tamtéž.

¹⁰⁰ Tamtéž.

¹⁰¹ Srov. [cit.2010-03-27] Dostupné na WWW:

<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2009/2009_IV/download/zoj_IV_2009.pdf>

¹⁰² Tamtéž.

Snížení cen zemního plynu o 7 % v červenci 2009 znamenalo nejdůležitější změnu, co se týče regulovaných cen ve třetím čtvrtletí.

Ve čtvrtém posledním čtvrtletí roku 2009 se meziroční inflace oproti minulému čtvrtletí zvýšila o 1 procentní bod na hodnotu 1 %. Ceny pohonných hmot výrazně přispěly k růstu inflace v důsledku oživení cen ropy na světových trzích. Mezi další faktory ovlivňující meziroční inflaci patří také ceny potravin, u kterých došlo k poklesu a korigovaná inflace bez pohonných hmot.¹⁰³ „Cenový vývoj ostatních složek inflace byl nadále významně tlumen protiinflačním působením nízké domácí poptávky.“¹⁰⁴ Inflace se po zvýšení stále pohybovala pod spodním okrajem tolerančního pásma 3 % inflačního cíle. Od začátku roku 2010 bude platit nový inflační cíl ve výši 2 %. Měnověpolitická inflace byla shodná s celkovou inflací a její hodnota činila 1 %.

5.2 PŘEDPOKLÁDANÝ VÝVOJ V ROCE 2010

Meziroční inflace se v únoru 2010 navýšila o 0,6 %. V porovnání s lednem se mírně snížila a nacházela se pod spodním okrajem tolerančního pásma okolo nového 2 % cíle ČNB. „Měnověpolitická inflace, tj. inflace očištěná o primární dopady změn nepřímých daní, činila v únoru 2010 -0,4 %.“¹⁰⁵ Na odchylce meziroční inflace, která byla způsobena v prvních měsících tohoto roku, se podílela nižší korigovaná inflace bez pohonných hmot. V porovnání s prognózou ČNB byla meziroční inflace v únoru 2010 o 0,3 procentního bodu nižší. U cen potravin a pohonných hmot došlo naopak k opačné situaci. Jejich ceny vykazovaly vyšší hodnoty, než jaké předpokládala prognóza ČNB.¹⁰⁶ „Predikce regulovaných cen a dopadů změn nepřímých daní se zhruba naplnily. Přes odchylku od prognózy je pozorovaný cenový vývoj v dosavadním průběhu prvního čtvrtletí zhruba v souladu s celkovým vyzněním aktuální prognózy.“¹⁰⁷ Podle ní se meziroční inflace

¹⁰³ Srov. [cit.2010-03-28] Dostupné na WWW:

<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2010/2010_I/download/zoj_I_2010.pdf>

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ [cit.2010-03-27] Dostupné na WWW:

<http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/stanoviska/stanoviska_2010/10_02_inflace.html>

¹⁰⁶ Srov. tamtéž.

¹⁰⁷ Tamtéž.

v průběhu roku 2010 zvýší a v druhé polovině roku se bude pohybovat vlivem změn u nepřímých daní nad horním okrajem tolerančního pásma okolo 2 % inflačního cíle. Měnověpolitická inflace se dostane na začátku roku pod úroveň celkové inflace vlivem změn nepřímých daní. Na horizontu měnové politiky se pak bude ze zdola přibližovat k cíli ČNB.¹⁰⁸

5.3 METODY SNÍŽENÍ INFLACE

V ekonomice nám vyvstává velice důležitá otázka a to jakými metodami či postupy stabilizovat popřípadě snížit inflaci. Například poptávkovou inflaci, která vzniká nadměrnou expanzivní monetární a fiskální politikou, můžeme léčit tak, že snížíme tempo růstu peněžní zásoby (realizace restriktivní monetární politiky). Inflace se zvyšuje, je-li v oběhu velké množství peněz. Pokud zvýšíme úrokové sazby, pak lidé nebudou investovat kvůli vysokým nákladům za úvěry a budou naopak ukládat peníze v bankách, které nabízejí výhodné úroky. Vyšší úrokové sazby stahují peníze z oběhu na trhu a tím přispívají k hospodářskému růstu a k celkovému snížení inflace. Stanovení úrokových sazeb má na starosti centrální banka, která se rozhoduje na základě inflačních cílů. Poptávkovou inflaci lze léčit také snížením vládních výdajů (realizace restriktivní fiskální politiky). Stát musí omezit své výdaje a zastavit zvyšování deficitu veřejných rozpočtů.

Nabídkovou inflaci budeme léčit způsobem, který spočívá v zeslabování příčin nepříznivých nabídkových šoků. Vláda bude usilovat o formování a zavádění pozitivních nabídkových šoků do ekonomiky.

Zvyšování inflace snižuje lidem jejich kupní sílu a z tohoto důvodu požadují kompenzaci prostřednictvím zvýšení platů. Ale podle mnoha ekonomů tento postup ke snížení inflace není nejlepším řešením, jelikož vyšší ceny a platy vystupňují inflaci ještě výš.

Máme k dispozici dvě metody léčení inflace:

- 1) **Metoda COLD TURKEY** – vyznačuje se razantním a poměrně rychlým snižováním inflace. Na druhé straně dochází k hlubšímu ekonomickému poklesu a

¹⁰⁸ Srov. [cit.2010-03-27] Dostupné na WWW:
<http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/stanoviska/stanoviska_2010/10_02_inflace.html>

vyšší míře nezaměstnanosti během dezinflačního procesu. Tato metoda spočívá v tom, že tempo růstu AD je sníženo na cílovou hodnotu míry inflace hned od počátku dezinflačního procesu.¹⁰⁹

- 2) **Metoda GRADUALISTICKÁ** – vyznačuje se postupným snižováním míry inflace. Produkce se jen nepatrně sníží, ale dezinflace trvá delší časový úsek. Tato metoda spočívá v postupném snižování tempa růstu AD o jeden procentní bod v každém období až k cílové hodnotě míry inflace. Recese a nezaměstnanost je u této metody mírnější, ale její trvání je delší.¹¹⁰

Tabulka č. 6 - Srovnání gradualistické metody a metody cold turkey

Efekty	Gradualistická metoda	Metoda cold turkey
Pokles míry inflace v čase	mírný, dlouhodobý	výrazný, krátkodobý
Pokles produkce v čase	mírný, dlouhodobý	výrazný, krátkodobý
Pokles tempa růstu agr. poptávky	mírný, dlouhodobý	výrazný

Zdroj: MACH, M.: *Makroekonomie II*, str. 156

Důležitým faktorem ve volbě metody antiinflační politiky pro dosažení cíle dezinflace je vývoj očekávané inflace. U metody cold turkey, kde dochází k výraznému snížení míry růstu AD, bude mít veřejnost větší důvěru ve snížení míry skutečné inflace. U gradualistické metody veřejnost nemusí uvěřit, že tato politika přinese v domácí ekonomice výrazné snížení míry skutečné inflace.

¹⁰⁹ Srov. [cit.2010-03-28] Dostupné na WWW:

< <http://ekonomika-otazky.studentske.cz/2008/07/metody-len-inflace.html>>

¹¹⁰ Srov. tamtéž.

5.4 MÍRA INFLACE ČESKÉ REPUBLIKY V EU

Tabulka č. 7 - Míra inflace států v EU

		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
EU-25	%	2,4	2,5	2,1	1,9	2,1	2,2			
EU-15	%	1,9	2,2	2,1	2,0	2,0	2,1			
Euro-zone (12)	%	2,1	2,4	2,3	2,1	2,1	2,2			
Euro-zone	%	2,1	2,3	2,2	2,1	2,1	2,2	2,2	2,1	3,3
Česká republika	%	3,9	4,7	1,8	-0,1	2,8	1,9	2,5	2,8	6,3
Belgie	%	2,7	2,4	1,6	1,5	1,9	2,5	2,3	1,8	4,5
Bulharsko	%	10,3	7,4	5,8	2,3	6,1	6,0	7,4	7,6	12,0
Dánsko	%	2,7	2,3	2,4	2,0	0,9	1,7	1,9	1,7	3,6
Estonsko	%	3,9	5,6	3,6	1,4	3,0	4,1	4,4	6,7	10,6
Finsko	%	2,9	2,7	2,0	1,3	0,1	0,8	1,3	1,6	3,9
Francie	%	1,8	1,8	1,9	2,2	2,3	1,9	1,9	1,6	3,2
Irsko	%	5,3	4,0	4,7	4,0	2,3	2,2	2,7	2,9	3,1
Island	%	4,4	6,6	5,3	1,4	2,3	1,4	4,6	3,6	12,8
Itálie	%	2,6	2,3	2,6	2,8	2,3	2,2	2,2	2,0	3,5
Japonsko	%	-0,7	-0,7	-0,9	-0,3	0,0	-0,3	0,3	0,0	1,4
Kypr	%	4,9	2,0	2,8	4,0	1,9	2,0	2,2	2,2	4,4
Litva	%	1,1	1,6	0,3	-1,1	1,2	2,7	3,8	5,8	11,1
Lotyšsko	%	2,6	2,5	2,0	2,9	6,2	6,9	6,6	10,1	15,3
Lucembursko	%	3,8	2,4	2,1	2,5	3,2	3,8	3,0	2,7	4,1
<u>Maďarsko</u>	%	10,0	9,1	5,2	4,7	6,8	3,5	4,0	7,9	6,0
Malta	%	3,0	2,5	2,6	1,9	2,7	2,5	2,6	0,7	4,7
Německo	%	1,4	1,9	1,4	1,0	1,8	1,9	1,8	2,3	2,8
Nizozemí	%	2,3	5,1	3,9	2,2	1,4	1,5	1,7	1,6	2,2
Norsko	%	3,0	2,7	0,8	2,0	0,6	1,5	2,5	0,7	3,4
<u>Polsko</u>	%	10,1	5,3	1,9	0,7	3,6	2,2	1,3	2,6	4,2
Portugalsko	%	2,8	4,4	3,7	3,3	2,5	2,1	3,0	2,4	2,7
Rakousko	%	2,0	2,3	1,7	1,3	2,0	2,1	1,7	2,2	3,2
Řecko	%	2,9	3,7	3,9	3,4	3,0	3,5	3,3	3,0	4,2
Rumunsko	%	45,7	34,5	22,5	15,3	11,9	9,1	6,6	4,9	7,9
<u>Slovenská republika</u>	%	12,2	7,2	3,5	8,4	7,5	2,8	4,3	1,9	3,9
<u>Slovinsko</u>	%	8,9	8,6	7,5	5,7	3,7	2,5	2,5	3,8	5,5
USA	%	3,4	2,8	1,6	2,3	2,7	3,4	3,2	2,9	3,8
Velká Británie	%	0,8	1,2	1,3	1,4	1,3	2,1	2,3	2,3	3,6
Španělsko	%	3,5	2,8	3,6	3,1	3,1	3,4	3,6	2,8	4,1
Švédsko	%	1,3	2,7	1,9	2,3	1,0	0,8	1,5	1,7	3,3

Zdroj: <http://www.finance.cz/ekonomika/svetove-makroukazatele/inflace>

Komparace se státy EU

Inflaci mezi různými státy EU nemůžeme porovnávat podle výsledků, které zpracovávají úřady jednotlivých států. Proto instituce Eurostat vytvořila ukazatel, který umožňuje porovnávat míru inflace všech států EU. Tento ukazatel se nazývá Harmonized Indices of Consumer Prices (HICPs) a používá ho Evropská centrální banka.

V následující tabulce můžeme vidět, jak je na tom Česká republika ve srovnání s ostatními státy EU, co se týče míry inflace.

Míra inflace v České Republice dosahuje velice příznivých hodnot. Patříme dokonce mezi státy, který se od počátku roku 2000 dostaly do záporných hodnot. U nových států, které přistoupily do EU na začátku tohoto století, se objevovaly poměrně vysoké hodnoty. Od Evropské unie dostali za úkol, tyto vysoké hodnoty snížit, což se jim také postupem času podařilo.

5.5 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ MÍRU INFLACE V ČR - SHRNUÍ

Na ovlivňování inflace v ČR má vliv mnoho faktorů, které působí na domácím i zahraničním trhu. Mezi nejčastější faktory ovlivňující míru inflace na domácím trhu patří zejména hospodářský růst, kurz koruny, spotřebitelská poptávka, vývoj cen komodit, regulované ceny a nepřímé daně. Mezi vnější vlivy řadíme ceny potravin, surovinové a energetické zdroje na světovém trhu. Cena ropy se promítá do tržních cen pohonných hmot a ovlivňuje tak meziroční inflaci. Na vývoj spotřebitelských cen a míry inflace měly vliv i faktory mimořádného charakteru. V roce 2004 se jednalo o úpravu daně z přidané hodnoty u zboží a služeb a v roce 2008 výrazně ovlivnilo inflaci zavedení reformních opatření (sazba DPH z 5 % na 9 %, zavedení poplatků ve zdravotnictví). Vývoj spotřebitelských cen u skupin spotřebního koše (pošty a telekomunikace, rekreace a kultura, vzdělávání, ostatní služby a zboží, stravování a ubytování, bydlení, voda a energie, potraviny a nealkoholické nápoje, alkoholické nápoje a tabák, domácnosti, odívání a obuvi, zdraví, doprava) je nejednoznačný a rizika působí proinflačně i protiinflačně.

5.6 VÝSLEDKY CÍLOVÁNÍ INFLACE

Od roku 1998 zavedla Česká národní banka cílování inflace. V režimu cílování inflace hraje důležitou roli komunikace centrální banky s veřejností. V roce 2002 se předpokládalo, že na konci roku 2003 se inflace bude pohybovat na spodním okraji 3 % cílového pásma ČNB. Skutečná inflace se ale s touto prognózou neshodovala. Ve srovnání s touto projekcí byla nižší o 1,5 procentního bodu. Tato odchylka byla způsobena nižším než očekávaným růstem regulovaných cen a korigované inflace bez pohonných hmot. Ve čtvrtém čtvrtletí roku 2004 se inflace nacházela v cílovém pásmu ČNB, ale v následujícím roce se mírně snížila a pohybovala se pod tímto pásmem. Hladina inflace se ale na konci roku 2005 zvýšila a vrátila se do cílového pásma ČNB. V roce 2006 měla inflace podle červencové prognózy z roku 2005 začít růst z hodnot pod cílovým pásmem. Skutečná inflace kromě čtvrtého čtvrtletí se nacházela v blízkosti této prognózy. Na konci roku 2006 došlo k propadu inflace pod spodní okraj tolerančního pásma inflačního cíle. Odchylky od prognózy se objevily u potravin, korigované inflace bez pohonných hmot, cen pohonných hmot a u nepřímých daní. Prognóza z července 2006 očekávala, že v roce 2007 vystoupá inflace k hornímu okraji tolerančního pásma inflačního cíle. Skutečná inflace ale prudce stoupla nad očekávanou prognózu. Tento vývoj byl způsoben odchylkami, které se týkali cen potravin, regulovaných cen a cen pohonných hmot. Vývoj inflace na konci roku 2007 a na počátku roku 2008, který byl výrazně vyšší než předpokládala prognóza, odrážel vysoký růst světových cen energetických zdrojů a potravin. V posledním čtvrtletí roku 2008 se inflace nacházela nad horním okrajem tolerančního pásma inflačního cíle ČNB, ale výrazně poklesla směrem k němu. V roce 2009 vykazovala inflace pokles a snížila se hluboko pod dolní okraj tolerančního pásma. Pro následující rok 2010 si ČNB stanovila nový inflační cíl, podle kterého se bude řídit. Původní 3 % inflační cíl se snížil na 2 %.

ZÁVĚR

Cílem práce byla analýza vývoje míry inflace v České Republice v letech 2003-2009 a určení faktorů, které se podílely na tomto vývoji. Bakalářská práce obsahuje podrobnou analýzu inflace v České Republice v letech 2003-2009. Faktory, které ovlivňovaly úroveň inflace, byly identifikovány a podrobně rozebrány. Cíl práce byl naplněn v plném rozsahu. Podal jsem ucelený přehled o vývoji inflace v těchto letech a dokázal jsem nalézt nástroje, kterými ČNB může ovlivnit úroveň inflace. Svou práci jsem rozdělil do pěti hlavních okruhů.

V první části bakalářské práce jsem se zaměřil na historii inflace a vymezení základních pojmů v oblasti peněžního vývoje.

V druhé části se snažím obeznámit čtenáře s příčinami vzniku inflace a představuji zde různé formy inflace, jako je poptávková inflace, nabídková inflace a setrvačná inflace (očekávaná). Popisuji zde rozdíly mezi inflací taženou poptávkou a inflací tlačenou náklady. Dále se zaměřuji na stupně inflace podle její závažnosti (inflace mírná, pádivá, hyperinflace). Uvádím zde také další formy inflace: skrytá, potlačená, anticipovaná, neanticipovaná.

Třetí část bakalářské práce je zaměřena na měření inflace a k čemu se míra inflace používá. V podkapitolách se zaměřuji na index spotřebitelských cen, index cen výrobců a deflátor HDP. V závěru třetího okruhu popisuji protiinflační politiku státu.

Čtvrtá část se zaměřuje na cílování inflace a prognózu inflace. Inflace je jev, který bude neustále doprovázet tržní ekonomiku jak v České republice, tak na celém světě, a proto by ji měly centrální banky sledovat a snažit se ji pozitivně ovlivňovat, což se také v současnosti stále ve větší míře děje. Domnívám se, že cílování inflace je pro každou centrální banku velmi zajímavé tím, že zjednodušuje její rozhodování ve volbě sledování cílů hospodářské politiky. Ve své práci hodnotím pozitivně přechod České národní banky k modernímu a efektivnímu cílování inflace, nejprve čisté a následně celkové inflace a věřím, že se toto rozhodnutí ukáže v budoucnosti jako správné.

Závěrečná pátá část je zaměřena na situaci vývoje inflace v České republice v letech 2003 až 2009 a nastiňuji předpokládaný vývoj inflace v roce 2010. V jednotlivých letech se zaměřuji na vývoj cen ve skupinách spotřebitelského koše. Rozebírám vývoj inflace

v jednotlivých čtvrtletích a srovnávám cenový růst s předchozím čtvrtletím. V neposlední řadě se pokouším porovnat míru inflace České republiky se státy Evropské unie od roku 2000 do roku 2008 dle měření institutu Eurostat. Musím konstatovat, že úroveň inflace se dnes Česká republika již plně vyrovná nejvyspělejším tržním ekonomikám světa.

ANOTACE

Příjmení a jméno autora: Martin Málek

Instituce: Moravská vysoká škola Olomouc, o. p. s

Název práce v českém jazyce: Vývoj míry inflace v České Republice v letech 2003-2009

Název práce v anglickém jazyce: Development of the measure of inflation in Czech Republic in years 2003-2009

Vedoucí práce: Ing. Eva Jílková, Ph.D.

Počet stran: 63

Rok obhajoby: 2010

Klíčová slova: Inflace, deflace, dezinflace, spotřební koš, index spotřebitelských cen, index cen výrobců, deflátor HDP, nominální HDP, reálné HDP, protiinflační politika, hyperinflace, míra inflace

Keywords: Inflation, deflation, disinflation, market basket, consumer price index, price index manufacturers, GDP deflator, nominal GDP, real GDP, antiinflationary policy, galloping inflation, inflation rate

Ve své bakalářské práci se zabývám vývojem míry inflace v České Republice v letech 2003-2009. Nejprve se zaměřuji na uvedenou tematiku z teoretického hlediska. Definuji základní pojmy, které se týkají inflace a uvádím příčiny, důsledky a různé druhy inflace dle její závažnosti, vyrovnanosti a možnosti očekávání. Popisuji způsoby měření inflace a vysvětluji pojem cílování a prognóza inflace. Informace pro teoretickou část jsem čerpal z odborné literatury. V praktické části se snažím vystihnout hlavní tendence vývoje inflace od roku 2003 do roku 2009. Hlavním cílem v této části bakalářské práce je podat celkový obraz o vývoji inflace a zachytit hlavní faktory ovlivňující míru inflace v České Republice. Porovnávám také úroveň míry inflace České Republiky se státy EU a navrhuji metody, které vedou ke snížení inflace. Informace a údaje o vývoji inflace jsem čerpal ze Zpráv o inflaci, které publikuje každé čtvrtletí ČNB.

In my Baccalaureate session I deal with the development of the measure of inflation in the Czech Republic in years 2003-2009. At first I aim at the stated theme from the theoretical point of view. I define basic definitions, which relate the inflation and I state the causes, consequences and different kinds inflation after liabilities, evenness and possibility of expectation. I describe ways of measuring the inflation and I explain the conception target and prognosis of inflation. I drew information for theoretical part from literature. In the practical part I endeavour to describe the main reason for the development of inflation from year 2003 until year 2009. The main target in this part of baccalaureate session is the introduction of a total view about the development of inflation and catching the main factors, which affect the measure of inflation in the Czech Republic. I compare also the level of measure inflation Czech Republic with the states EC and I propose the methods, which lead to reduction of inflation. Information and data about the development of inflation I drew from Messages about inflation, which are published every quarter by the Czech National Bank.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] JUREČKA, Václav, aj. *Makroekonomie*. 1. vyd. Ostrava: EkF, 2004. 299 s. ISBN 80-248-0530-8.
- [2] HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2002. 714 s. ISBN 80-7179-681-6.
- [3] SOUKUP, Jindřich, aj. *Makroekonomie: Moderní přístup*. Praha: Management press, 2008. 514 s. ISBN 978-80-7261-174-4.
- [4] BLAŽEK, Jiří. *Základy ekonomie*. 2. oprav. vyd. Brno: Doplněk, 2002. 216 s. ISBN 80-7239-095-3.
- [5] PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: Základní kurz*. Praha: Melandrium, 2007. 278 s. ISBN 80-86175-58-4.
- [6] SOJKA, Milan; KONEČNÝ, Bronislav. *Moderní ekonomie: Malá encyklopedie*. Praha: Libri, 2006. 279 s. ISBN 978-80-7277-328-2.
- [7] TULEJA, Pavel, MAJEROVÁ, Ingrid, NEZVAL, Pavel. *Základy makroekonomie*. Brno: Computer Press, 2006. 311 s. ISBN 80-251-0952-6.
- [8] SCHILLER, Bradley. *Makroekonomie*. Brno: Computer Press, 2004. 414 s. ISBN 80-251-0169-X.
- [9] Deflace. *Wikipedia.cz* [online]. 2010 Dostupný z WWW <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Deflace>>
- [10] Stagflace. *Wikipedia.cz* [online]. 2009 Dostupný z WWW <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Stagflace>>
- [11] Seminárky-Makroekonomie-Inflace. *Miras.cz* [online]. 2009 Dostupný z WWW <<http://www.miras.cz/seminarky/makroekonomie-n11-inflace.php>>
- [12] Když se řekne inflace, resp. míra inflace. *CZSO.cz* [online]. 2010 Dostupný z WWW <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/kdyz_rekne_inflace_resp_mira_inflace#1>
- [13] Udržování cenové stability v ČR a eurozóně. *Quantitative.cz* [online]. 2006 Dostupný z WWW <<http://www.quantitative.cz/file/27/udrzovani-cenove-stability-v-cr-a-eurozone.pdf>>

- [14] Zprávy o inflaci duben/2003. *ČNB.cz* [online]. 2003 Dostupný z WWW <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2003/2003_duben/download/zoi_2003_duben.pdf>
- [15] Zprávy o inflaci červenec/2003. *ČNB.cz* [online]. 2003 Dostupný z WWW <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2003/2003_cervenec/download/zoi_2003_cervenec.pdf>
- [16] Zprávy o inflaci říjen/2003. *ČNB.cz* [online]. 2003 Dostupný z WWW <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2003/2003_rijen/download/zoi_2003_rijen.pdf>
- [17] Zprávy o inflaci leden/2004. *ČNB.cz* [online]. 2004 Dostupný z WWW <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2004/2004_leden/download/zoi_2004_leden.pdf>
- [18] Zprávy o inflaci duben/2004. *ČNB.cz* [online]. 2004 Dostupný z WWW <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2004/2004_duben/download/zoi_2004_duben.pdf>
- [19] Zprávy o inflaci červenec/2004. *ČNB.cz* [online]. 2004 Dostupný z WWW <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2004/2004_cervenec/download/zoi_2004_cervenec.pdf>
- [20] Zprávy o inflaci říjen/2004. *ČNB.cz* [online]. 2004 Dostupný z WWW <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2004/2004_rijen/download/zoi_2004_rijen.pdf>
- [21] Zprávy o inflaci leden/2005. *ČNB.cz* [online]. 2005 Dostupný z WWW <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2005/2005_leden/download/zoi_2005_leden.pdf>
- [22] Vývoj inflace v ČR v letech 2005 a 2006 a její odhad na rok 2007. *Školské odbory.cz* [online]. 2006 Dostupný z WWW <<http://www.skolskeodbory.cz/aktuality/vyvojinflace2007.doc>>

- [23] Zprávy o inflaci duben/2006. *ČNB.cz* [online]. 2006 Dostupný z WWW <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2006/2006_duben/download/zoi_04_2006.pdf>
- [24] Zprávy o inflaci červenec/2006. *ČNB.cz* [online]. 2006 Dostupný z WWW http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2006/2006_cervenec/download/zoi_07_2006.pdf
- [25] Zprávy o inflaci říjen/2006. *ČNB.cz* [online]. 2006 Dostupný z WWW <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2006/2006_rijen/download/zoi_10_2006.pdf>
- [26] Zprávy o inflaci leden/2007. *ČNB.cz* [online]. 2007 Dostupný z WWW <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2007/2007_leden/download/zoi_01_2007.pdf>
- [27] Zprávy o inflaci duben/2007. *ČNB.cz* [online]. 2007 Dostupný z WWW <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2007/2007_duben/download/zoi_04_2007.pdf>
- [28] Zprávy o inflaci červenec/2007. *ČNB.cz* [online]. 2007 Dostupný z WWW <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2007/2007_cervenec/download/zoi_07_2007.pdf>
- [29] Zprávy o inflaci říjen/2007. *ČNB.cz* [online]. 2007 Dostupný z WWW <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2007/2007_rijen/download/zoi_10_2007.pdf>
- [30] Zprávy o inflaci I/2008. *ČNB.cz* [online]. 2008 Dostupný z WWW <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2008/2008_I/download/zoi_I_2008.pdf>
- [31] Zprávy o inflaci II/2008. *ČNB.cz* [online]. 2008 Dostupný z WWW <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2008/2008_II/download/zoi_II_2008.pdf>

- [32] Zprávy o inflaci III/2008. *ČNB.cz* [online]. 2008 Dostupný z WWW <http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2008/2008_III/download/zoi_III_2008.pdf>
- [33] Zprávy o inflaci IV/2008. *ČNB.cz* [online]. 2008 Dostupný z WWW <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2008/2008_IV/download/zoi_IV_2008.pdf>
- [34] Zprávy o inflaci I/2009. *ČNB.cz* [online]. 2009 Dostupný z WWW <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2009/2009_I/download/zoi_I_2009.pdf>
- [35] Zprávy o inflaci IV/2009. *ČNB.cz* [online]. 2009 Dostupný z WWW <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2009/2009_IV/download/zoi_IV_2009.pdf>
- [36] Zprávy o inflaci III/2009. *ČNB.cz* [online]. 2009 Dostupný z WWW <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2009/2009_III/download/zoi_III_2009.pdf>
- [37] Zprávy o inflaci IV/2009. *ČNB.cz* [online]. 2009 Dostupný z WWW <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2009/2009_IV/download/zoi_IV_2009.pdf>
- [38] Zprávy o inflaci I/2010. *ČNB.cz* [online]. 2010 Dostupný z WWW <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2010/2010_I/download/zoi_I_2010.pdf>
- [39] Metody inflace. *Ekonomika-otazky.studentske.cz* [online]. 2008 Dostupný z WWW <<http://ekonomika-otazky.studentske.cz/2008/07/metody-len-inflace.html>>

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 - Vývoj inflace od roku 2003-2009	21
Tabulka č. 2 - míra inflace vyjádřená přírůstkem průměrného ročního indexu spotřebitelských cen.....	25
Tabulka č. 3 - míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen ke stejnému měsíci předchozího roku	26
Tabulka č. 4 - míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen k předchozími měsíci.....	27
Tabulka č. 5 - Vývoj inflace v jednotlivých měsících.....	39
Tabulka č. 6 - Srovnání gradualistické metody a metody cold turkey	50
Tabulka č. 7 - Míra inflace států v EU.....	51

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 - Inflace, deflace, dezinflace.....	11
Graf č. 2 - Poptávková inflace.....	14
Graf č. 3 - Nabídková inflace	15
Graf č. 4 - Restriktivní politika	29
Graf č. 5 - Krátkodobé úrokové sazby (% p.a.).....	31
Graf č. 6 - Prognóza inflace v horizontu měnové politiky	33
Graf č. 7 - Porovnání skutečného vývoje inflace a prognózy inflace.....	33